

MAHARŠIJEV EVANGELIJ

1. in 2. knjiga

Bhagavan Ramana Maharši
odgovarja na vprašanja častilcev

Izdal V. S. RAMANAN,
predsednik sveta upraviteljev Sri Ramanasramama

Sri Ramanasramam, Tiruvannamalai, Indija

slovenski prevod 11. izdaje iz leta 1994

prevedel: Erik Majaron (www.JazsemTo.net)

Prvič izdano ob diamantnem jubileju

Bhagavana Sri Ramane Maharšija,

27. decembra 1939

PREDGOVOR

Da bi ustregli iskreni želji številnih častilcev bhagavana Sri Ramane, smo v dobro vsega sveta natisnili odgovore na nekatera vprašanja, ki so mu jih občasno zastavljali, v knjižni obliki, z naslovom *Maharšijev evangelij*.

Ta vprašanja se pojavljajo premnogim med nami in potem se mučimo z iskanjem odgovorov v sebi. Odgovori, ki jih je podal Maharši, temeljijo na njegovem direktnem védenju in izkušnji ter so esenca božanske modrosti. Njegovi odgovori so neprecenljive vrednosti za iskrenega iskalca Resnice.

Globoka resnica *advajte*, da je ena in edina Resničnost absolutno Sebstvo oziroma Brahman, ni nikjer nazorneje predstavljena kot na straneh te knjige. Bhagavan Sri Ramana namreč govori iz najvišjega izkustva, vendar razumljivo tudi laičnemu razumevanju iskalca, ki želi spoznati Resnico.

Resnica je ena sama za vse in Sri Bhagavan usmerja iskrenega iskalca k raziskovanju in kritičnemu preiskovanju lastnega intimnega izkustva in k temu, da sam poišče jedro svojega bitja, Srce, ki je večno istovetno z eno Najvišjo Resničnostjo. Vse drugo videno ali poznano je zgolj njen pojavni izraz.

Vsaka beseda, ki pride iz Modrečevih ust, je po svojem bistvu upanišadska modrost, katere najvišje utelešenje je On sam.*

Zavzet bralec bo na teh straneh našel praktične nasvete in tudi usvojil prepričanje, da je njegova temeljna narava božanska. Prav to prepričanje ga bo podpiralo pri duhovnem prizadevanju. Maharšijev evangelij je zares evangelij Resnice.

* Glej sestavek Sri Svamija Siddheswarananda na koncu knjige.

VSEBINA

1. KNJIGA

- I. Delo in odrekanje
- II. Tišina in samota
- III. Obvladovanje uma
- IV. *Bhakti* in *džnana*
- V. Sebstvo in individualnost
- VI. Samospoznanje
- VII. Guru in njegova milost
- VIII. Mir in sreča

2. KNJIGA

- I. Samospraševanje
 - II. *Sadhana* in milost
 - III. *Džnani* in svet
 - IV. Srce je Sebstvo
 - V. Prostor srca
 - VI. *Aham* in *aham-vritti*
- Dodatek

MAHARŠIJEV EVANGELIJ

1. KNJIGA

I. DELO IN ODREKANJE

Učenec: Kateri je najvišji cilj človekovega duhovnega doživljanja?

Maharši: Spoznanje Sebstva.

U: Ali lahko poročen človek spozna Sebstvo?

M: Gotovo. Naj bo človek poročen ali neporočen, lahko spozna Sebstvo, saj je To tukaj in zdaj. Če ne bi bilo tako, marveč bi bilo dosegljivo z nekim trdom, v nekem času, če bi bilo novo in bi ga bilo treba pridobiti, ne bi bilo vredno prizadevanja. Namreč, kar ni naravno, ni niti trajno. Jaz pa pravim, da je Sebstvo tukaj in zdaj, in da ne obstaja nič drugega.

U: Če potopimo punčko iz soli v morje, je pelerina ne more zaščititi. Ta svet, v katerem moramo garati dan za dnem, je kakor ocean.

M: Da, um je pelerina.

U: Potemtakem je človek lahko zaposlen z delom in ohranja svojo samoto, osvobojen želja? Toda življenjske dolžnosti nam dopuščajo le malo časa za sedenje v meditaciji ali celo za molitev.

M: Res je. Delo, opravljeno z navezanostjo, je spona, medtem ko delo, opravljeno z nenavezanostjo, ne vpliva na delujočega. Ta je v samoti tudi med delom. Posvečati se svoji dolžnosti je pravi *namaskar* – in prebivanje v Bogu je edina prava *asana*.

U: Ali se ne bi moral odreči svojemu domu?

M: Če bi ti bilo to usojeno, se vprašanje ne bi pojavilo.

U: Zakaj si potem ti zapustil dom v mladosti?

M: Nič se ne zgodi mimo Božanske odredbe. Posameznikova *prarabdha* določa smer njegovega delovanja v tem življenju.

U: Ali je dobro posvetiti ves čas iskanju Sebstva? Če je to nemogoče, ali naj zgolj molčim?

M: Zelo dobro je, če lahko molčiš, ne da bi se posvečal kakemu opravilu. Če to ni izvedljivo, kaj koristi molčati, kar zadeva samospoznanje? Dokler je človek primoran biti dejaven, naj ne neha poskušati spoznati Sebstvo.

U: Ali človekova dejanja ne vplivajo nanj, ko se potem znova rojeva?

M: Ali si zdaj rojen? Čemu razmišljaš o ostalih rojstvih? Dejstvo je, da ni ne rojstva ne smrti. Naj tisti, ki se je rodil, razmišlja o smrti in o zdravlilu zanj!

U: Ali nam lahko pokažeš mrtve?

M: Ali si poznal sorodnike pred njihovim rojstvom, da jih želiš poznati po njihovi smrti?

U: Kakšne možnosti ima *grihasta*, ki se nameni doseči *mokšo*? Ali ne bi moral postati berač, da bi lahko dosegel osvoboditev?

M: Zakaj misliš, da si *grihasta*? Tudi če bi postal *sanjasin*, bi te preganjale podobne misli – da si *sanjasin*. Če ostaneš družinski človek, ali če se temu odrečeš in odideš v gozd, te bo um vznemirjal. Ego je vir misli. Ego ustvari telo in svet in te pripravi do tega, da misliš, da si *grihasta*. Če bi se ti odpovedal družinskemu življenju, bi ego zgolj nadomestil misel o *grihasthi* z mislijo o *sanjasi*, družinsko okolje pa z gozdnim. Toda miselne ovire te vedno spremljajo. V novem okolju se celo močno okrepijo. Sprememba okolja ne pomaga. Um je edina ovira. Treba ga je preseči, bodisi doma bodisi v gozdu. Če to lahko storiš v gozdu, zakaj ne doma? Čemu bi torej menjal okolje? Lahko se potruдиš prav zdaj, ne glede na vrsto okolja.

U: Ali človek lahko uživa v *samadhiju*, medtem ko je zaposlen s posvetnim delovanjem?

M: Občutek 'jaz delujem' je zapreka. Vprašaj se: kdo deluje? Spomni se, kdo si! Potem te delo ne bo vezalo, potekalo bo samodejno. Ne trudi se delati, pa tudi ne odrekati delu; tvoj trud te veže. Kar je usojeno, da se bo zgodilo, se bo zgodilo. Če ti je usojeno, da ne boš delal, ne moreš dobiti dela, čeprav ga iščeš. Če ti je usojeno delati, se delu ne boš mogel izogniti; prisiljen se mu boš posvečati. Zato prepusti to višji sili, saj se ne moreš ničemur odreči in ničesar zadržati po lastni izbiri.

U: Bhagavan je včeraj rekel, da »zunanje« delo samodejno poteka, medtem ko se človek posveča iskanju Boga »znotraj«. O življenju Sri Čaitanje pravijo, da je med predavanji učencem v resnici iskal Krišno (Sebstvo) v sebi. Popolnoma je pozabil na svoje telo in še naprej govoril samo o Krišni. Ob tem se vzbuja dvom, ali je varno dopustiti, da delo poteka brez našega nadzora. Ali ni nujno vsaj delno posvečati pozornost delu, ki ga opravlja telo?

M: Sebstvo je vse. Ali si ločen od Sebstva? Ali se delo lahko nadaljuje brez Sebstva? Sebstvo je totalno, zato se bo vsakršno delovanje nadaljevalo, ne glede na to, ali se trudiš biti angažiran ali ne. Delo se bo nadaljevalo samo od sebe. Tudi Krišna je rekel

Ardžuni, da se mu ni treba vznemirjati zaradi pobijanja Kurovcev, saj jih je pobil že Bog. Ni bila njegova naloga odločiti se za delovanje in skrbeti glede tega, marveč dopustiti lastni naravi udejanjenje volje višje sile.

U: Ampak delo lahko trpi, če se mu ne posvečam.

M: Posvečanje Sebstvu je posvečanje delu. Ker se istovetiš s telesom, misliš, da ti opravljaš delo. Toda telo in njegove dejavnosti, vključno z delom, niso ločene od Sebstva. Kaj spremeni, če se posvečaš delu ali ne? Recimo, če pešačiš iz enega kraja v drugega, se ne posvečaš delanju korakov. Pa vendar se čez nekaj časa znajdeš na cilju. Ali vidiš, kako se hoja odvija, ne da bi se ji posvečal? Tako je tudi pri drugih vrstah dela.

U: To je potem, kakor da bi hodil v spanju.

M: Kakor mesečnost? Drži. Mati lahko hrani otroka tudi, ko trdno spi. Otrok bo zaužil hrano kakor takrat, ko je povsem buden. Toda naslednje jutro bo rekel materi: »Mati, sinoči nisem jedel.« Mati in drugi vedo, da je otrok jedel, on pa pravi, da ni. Ni bil zavesten, dejanje pa se je kljub temu odvilo.

Potnik na vozu zaspi. Med potjo voli hodijo, stojijo ali so celo izpreženi. Potnik ne ve ničesar o tem dogajanju, toda ko se zbudi, je v drugem kraju. Bil je blaženo neveden glede pripetljajev med potjo, a potovanje je končano. Podobno je s človekovim Sebstvom. Vedno budno Sebstvo primerjamo s potnikom, spečim na vozu. Budno stanje je premikanje volov, v *samadhiju* stojijo pri miru (kajti *samadhi* pomeni *džagrat-sušupti*, se pravi, človek se zaveda, vendar ga delovanje ne skrbi; voli so vpreženi, vendar se ne premikajo); spanje je popolno izpreženje volov, saj se dejavnost povsem prekine – kar ustreza osvoboditvi volov izpod jarma.

Ali pa spet vzemimo za primer kino. Med filmsko predstavo so prizori projicirani na platno. Toda gibljive slike ne vplivajo na platno in ga ne spremenijo. Gledalec je pozoren na slike, ne na platno. Slike ne morejo obstajati ločeno od platna, vendar nihče ne posveča pozornosti platnu. Tako je tudi Sebstvo platno, na katerem se vrstijo podobe, dejavnosti in tako dalje. Človek se zaveda podob in dejavnosti, ne pa tudi Sebstva, ki je bistveno. Kljub temu svet podob ni ločen od Sebstva. Naj se zaveda platna ali ne, se bodo dejanja odvijala naprej.

U: Ampak v kinu je kinooperater!

M: Vsa oprema v kinodvorani je iz nežive snovi. Projektor, projicirane podobe, platno in vse ostalo so neživi, zato je potreben živi operater, gibalo dogajanja. Po drugi strani je Sebstvo absolutna zavest, zato je neodvisno. Razen Sebstva ne more biti nobenega operaterja.

U: Ne zamenjum telesa z operaterjem, temveč imam v mislih Krišnov besede v 61. verz 18. poglavja Bhagavadgite: »Gospod prebiva, Ardžuna, v srcih vseh bitij. On je ta, ki s svojo suče jih močjo, kot da upravlja z njimi stroj.«*

M: Telesne funkcije, vključno s potrebo po operaterju, so porojene iz uma. Telo je neživo (*džada*), zato je potreben živi operater. Ker ljudje mislijo, da so oni sami *džive*, je Krišna dejal, da Bog prebiva v srcu kot operater *dživ*. V resnici ni ne *dživ* ne operaterja, ki bi bil zunaj njih; Sebstvo vsebuje vse njih. Sebstvo je filmsko platno, slike, gledalec, igralci, operater, svetloba, dvorana in vse ostalo. Ko zamenjuješ Sebstvo s telesom in si domišljaš, da si igralec, je tako, kot bi se gledalec predstavljal kot igralec v filmski predstavi. *Predstavlaj si, da bi igralec vprašal, ali lahko odigra prizor brez filmskega platna!* V takšnem položaju je človek, ki razmišlja o svojih dejanjih kot ločenih od Sebstva.

U: Po drugi strani je tako, kot bi *prosili gledalca, naj igra v filmski predstavi*. Torej, moramo se naučiti hoditi v spanju!

M: Dejanja in stanja so odvisna od posameznikovega gledišča. Vrana, slon in kača – vsak od njih uporablja en del telesa v dva namena. Vrana gleda s po enim očesom na vsako stran. Rilec služi slonu kot roka ali kot nos. In kača gleda ter sliši z očmi. Če rečeš, da ima vrana oko ali oči, ali če govoriš o slonovem rilcu kot o »roki« ali »nosu«, ali če rečeš kačinim očem ušesa, vse to pomeni isto. Podobno je pri *džnaniju*: hoja v spanju, spanje v budnosti, sanje v spanju in budne sanje so praktično eno in isto.

U: Vendar se moramo ukvarjati s snovnim telesom v snovnem svetu budnosti! Če spimo med delom, ali če poskušamo delati, ko spimo, bo šlo delo pozlu.

M: Spanec ni nevednost, temveč tvoje čisto stanje; budnost ni vednost, temveč nevednost. V spanju se polno zavedaš in v budnosti si povsem neveden. Tvoja prava narava pokriva oboje in se razteza še onkraj. Sebstvo je tako onstran vednosti kot nevednosti. Spanje, sanjanje in budnost so zgolj modusi, ki se izmenjujejo vpricho Sebstva; odvijajo se, če se jih zavedaš ali ne. Tako se v *džnaniju* izmenjujejo stanja *samadhija*, budnosti, sanj in globokega sna, kakor se voli premikajo, stojijo ali so izpreženi, medtem ko potnik spi. Ti odgovori imajo smisel z vidika *adžnanija*, sicer pa se takšna vprašanja ne bi porodila.

U: Seveda, ne morejo se poroditi Sebstvu. Kdo bi jih zastavil? Ampak na žalost še nisem spoznal Sebstva!

M: To je zgolj ovira na tvoji poti. Otresti se moraš predstave, da si *adžnani* in da moraš šele spoznati Sebstvo. Ti si Sebstvo. Ali se kdajkoli nisi zavedal tega Sebstva?

U: Torej moramo eksperimentirati s hojo v spanju – ali s sanjarjenjem pri belem dnevu?

* prev. Vlasta Pacheiner

M: (se smeje)

U: Verjamem, da človekovo snovno telo, potopljeno v *samadhi*, kot rezultat neprekinjene kontemplacije* o Sebstvu, iz tega razloga lahko postane negibno. Lahko je dejavno ali nedejavno. Na um, ustaljen v takšni 'kontemplaciji' ne vplivajo vzgibi telesa in čutil; umski nemir pa tudi ni znanilec telesne dejavnosti. Ob tem pa druga oseba trdi, da telesna dejavnost gotovo onemogoča *samadhi* oziroma neprekinjeno 'kontemplacijo'. Kaj o tem meni Bhagavan? Ti si živ dokaz za mojo trditev.

M: Oba imata prav. Ti imaš v mislih *sahadža nirvikalpa samadhi*, on pa *kevala nirvikalpa samadhi*. V primeru drugega je um potopljen v luč Sebstva (medtem ko je um v globokem snu potopljen v temo nevednosti), subjekt pa komaj po prebuditvi iz *samadhija* razlikuje med *samadhijem* in dejavnostjo. Še več, dejavnosti telesa, vida, vitalnih sil, uma in poznavanja predmetov so ovire za tistega, ki želi doseči *kevala nirvikalpa samadhi*.

Toda pri *sahadža samadhiju* se je um razkrojil in izginil v Sebstvu. Zato tu ni prej omenjenih razlik in ovir. Dejavnosti takšnega bitja so podobne hranjenju napol spečega otroka, zaznavnemu opazovalcu, ne pa tudi subjektu. Potnik, speč na premikajočem se vozu, se ne zaveda gibanja voza, ker je njegov um potopljen v temo. *Sahadža džnani*, na drugi strani, se sploh ne zaveda delovanja svojega telesa, ker je njegov um mrtev, saj se je razblinil v ekstatični blaženosti Sebstva (*čidananda*).

Opomba: razlika med spanjem, *kevala nirvikalpa samadhijem* in *sahadža nirvikalpa samadhijem* je jasno razvidna iz razpredelnice, ki jo je podal Bhagavan:

spanje	<i>kevala nirvikalpa samadhi</i>	<i>sahadža nirvikalpa samadhi</i>
(1) um je živ	(1) um je živ	(1) um je mrtev
(2) potopljen v pozabo	(2) potopljen v luč	(2) razblinjen v Sebstvu
	(3) kakor vedro s pričvrščeno vrvjo, ki so ga pustili ležati v vodi vodnjaka	(3) kakor reka, ki se je izlila v ocean, pri čemer se je njena identiteta izgubila
	(4) s potegom za drugi konec vrvi je vedro potegnjeno ven	(4) reke ni mogoče preusmeriti iz oceana nazaj v rečno strugo

Um modreca, ki je spoznal Sebstvo, je povsem uničen. Je mrtev. Toda opazovalcu je morda videti, da ima um kakor običajen človek. Modrečev 'jaz' je torej samo navidezno »objektivno resničen«, v resnici pa niti subjektivno ne obstaja niti ni objektivno resničen.

* Besedo 'kontemplacija' pogosto uporabljajo z ohlapnim pomenom, ko z njo označujejo prisiljen umski proces, medtem ko je *samadhi* onkraj naprezanja. Toda v jeziku krščanskih mistikov je bila 'kontemplacija' vedno sinonim za *samadhi* – in beseda je tu uporabljena v tem pomenu.

II. TIŠINA IN SAMOTA

U: Ali se je koristno zaobljubiti molku?

M: Notranja tišina je samoizročitev. In to pomeni živeti brez občutka ega.

U: Ali *sanjasin* potrebuje samoto?

M: Samota je v človekovem umu. Nekdo je lahko sredi posvetnega vrveža, pa vendar ohranja popoln duševni mir. Takšen človek vedno živi v samoti. Nekdo drug morda živi v gozdu, a še vedno ni zmožen obvladati uma. Zanj ne moremo reči, da živi v samoti. Samota je duševna naravnost. Kdor je navezan na posvetne reči, ne more doživeti samote, ne glede na to, kje je. Nenavezan človek je ves čas v samoti.

U: Kaj je *mouna*?

M: *Mouna* je stanje, ki presega govor in mišljenje; je meditacija brez umske dejavnosti. Meditacija je pokoritev uma, globoka meditacija je govorica večnosti. Tišina vedno govori, tišina je večni tok »jezika«. Govorjenje prekinja ta tok, saj besede onemogočajo »govorico« brez besed. Človek se lahko cele ure zabava ob predavanjih, ne da bi se ob tem izpopolnil. Tišina, po drugi strani, je trajna in koristi celotnemu človeštvu. S tišino mislim zgovornost. Govorjena predavanja ne povedo toliko kot tišina. Tišina je neprekinjena zgovornost, je najboljša govorica. Obstaja stanje, v katerem besede potihnejo in prevlada tišina.

U: Kako si potem lahko izmenjujemo misli?

M: To postane potrebno, če obstaja občutek dvojnosti...

U: Zakaj Bhagavan ne hodi naokoli in ne pridiga množicam o Resnici?

M: Kako veš, da ne počnem tega? Ali pridigati pomeni stopiti na oder in ognjevito govoriti? Pridiganje je enostavno prenašanje znanja; to je zares mogoče le v tišini. Kaj si misliš o nekom, ki eno uro posluša pridigo in potem odide, ne da bi nanj napravila tolikšen vtis, da bi začel drugače živeti. Primerjaj ga z nekom, ki sedi v sveti navzočnosti in čez nekaj časa odide s popolnoma spremenjenim pogledom na življenje. Kaj je bolje: glasno pridigati brez učinka ali tiho sedeti in odpošiljati notranjo moč?

Razen tega pa, kako se pojavi govor? Iz abstraktnega znanja se porodi ego; ta porodi misel in misel porodi govorno besedo. Beseda je torej pravnujka prvotnega vira. Če že beseda lahko povzroči učinek, sam presodi, koliko močnejše mora biti pridiganje s tišino! Toda ljudje ne razumejo te enostavne, gole resnice – resnice

njihovega vsakodnevnega, vedno navzočega, večnega izkustva. To je resnica o Sebstvu. Ali obstaja kdo, ki se ne zaveda Sebstva? Vendar ljudje nočejo niti slišati za to resnico, medtem ko so željni vedeti, kaj je onstran, zanimajo jih nebesa, pekel in reinkarnacija.

Radi imajo skrivnosti, ne resnice. Verstva jih glede tega zadovoljijo, potem pa jih nazadnje pripeljejo naokrog do Sebstva. Ne glede na način, ki ga izbereš, se moraš nazadnje vrniti k Sebstvu; zakaj torej ne bi prebival v Sebstvu tukaj in zdaj? Sebstvo je nujno za opazovanje in za razglabljanje o drugem svetu, zato je ta ni različen od Sebstva. Celó ko nevednež vidi objekte, vidi le Sebstvo.

III. OBVLADOVANJE UMA

U: Kako naj obvladam um?

M: Če spoznaš Sebstvo, ni uma, ki bi ga bilo treba obvladovati. Sebstvo zasije, ko um izgine. Pri samouresničenem človeku je um lahko dejaven ali nedejaven; obstaja samo Sebstvo. Kajti um, telo in svet niso ločeni od Sebstva in ne morejo se ohraniti ločeno od Sebstva. Ali so lahko kaj drugega kot Sebstvo? Ko se zavedaš Sebstva, zakaj bi te skrbelo glede senc? Kako bi mogle vplivati na Sebstvo?

U: Če je um zgolj senca, kako naj potem spoznam Sebstvo?

M: Sebstvo je srce, zmožno je oddajati svetlobo. Svetloba se dvigne iz srca in doseže možgane, ki so sedež uma. Svet vidiš z umom, torej ga vidiš z odsevano svetlobo Sebstva. Svet zaznavaš z delovanjem uma. Ko je um osvetljen, se zaveda sveta; ko ni osvetljen, se ga ne zaveda.

Če usmeriš um navznoter, proti viru osvetlitve, objektivno znanje izgine in Sebstvo sámo sije kot srce.

Lunin sij je odsev svetlobe sonca. Ko sonce zaide, je luna koristna za razpoznavanje predmetov. Ko sonce vzide, nihče ne potrebuje lune, čeprav je vidna na nebu. Tako je tudi z umom in srcem. Um postane koristen zaradi odsevanja svetlobe, z njegovo pomočjo vidimo predmete. Ko ga usmerimo navznoter, se razpusti v viru osvetlitve, ki sije sam od sebe. Um je potem kakor luna podnevi.

V temi potrebujemo svetilko, ki daje luč. Ko pa vzide sonce, ni potrebe po svetilki, saj so predmeti vidni. Da bi videl sonce, ne potrebuješ svetilke. Dovolj je obrniti oči k soncu, ki zmore izžarevati svetlobo. Podobno je z umom: da bi videli predmete, je potrebna svetloba, ki jo odseva um. Da bi videli srce, je dovolj, da se um obrne k njemu. Potem um postane nepomemben, srce pa sije samo od sebe.

U: Ko sem oktobra odšel iz ašrama, sem se zavedal, da me je približno deset dni obdajala Navzočnost, ki prevladuje v Sri Bhagavanovi navzočnosti. Ves čas, medtem ko sem bil zaposlen z delom, sem zaznaval nevidni tok tistega miru v enotnosti; bilo je

skoraj kakor dvojna zavest, ki jo človek doživlja, kadar napol spi med dolgočasnim predavanjem. Potem je to povsem zbledelo in spet so se pojavile stare neumnosti. Delo ne dopušča časa za formalno meditacijo. Ali zadošča, da se pri delu nenehno opominjam na JAZ SEM?

M: (po kratkem premoru) Če boš okrepil um, se bo ta mir ohranil v nedogled. Njegovo trajanje je sorazmerno z močjo uma, razvito z vztrajno vadbo. In takšen um je zmožen ostajati v toku. V tem primeru ni pomembno, ali se posvečaš delu ali ne; tok ostaja neprizadet in neprekinjen. Ne ovira te delo, marveč predstava, da ga ti opravljaš.

U: Ali je formalna meditacija nujna za krepitev uma?

M: Ne, če vedno misliš na to, da delo ni tvoje. Sprva je potrebno prizadevanje, da se tega spominjaš, pozneje pa spominjanje postane naravno in neprekinjeno. Delo se bo samo od sebe odvijalo naprej in nič ne bo zmotilo tvojega miru.

Meditacija je tvoja prava narava. Temu zdaj praviš meditacija, ker te motijo druge misli. Ko se te misli razblinijo, ostaneš sam, se pravi, ostaneš v meditativnem stanju, prostem misli – in to je tvoja prava narava, ki jo zdaj poskušaš doseči z odvrčanjem drugih misli. Odvrčanje drugih misli se zdaj imenuje meditacija. A ko vadba postane stalna, se prava narava razkrije kot resnična meditacija.

U: Ko človek poskuša meditirati, druge misli vznikajo z večjo silo!

M: Res, v meditaciji se porodijo vse vrste misli. Tako je tudi prav, saj pride na dan, kar je bilo prej skrito. Kako bi lahko to uničil, če se ne bi razodelo? Misli se porajajo tako rekoč spontano, a le zato, da bi bile pravočasno uničene, s čimer se okrepi um.

U: Osebe in stvari včasih dobijo nerazločno, skoraj prosojno obliko, kakor v sanjah. Ne zaznavam jih več kot nekaj zunanjega, marveč se pasivno zavedam njihovega obstoja, medtem ko se ne zavedam aktivno kakršnegakoli osebnega obstoja. Um je globoko spokojen. Ali sem se v takšnih trenutkih pripravljen potopiti v Sebstvo? Ali pa je to stanje nezdravo in je posledica samohipnoze? Ali naj ga krepimo, ker nam prinaša začasni mir?

M: Umski spokoj spremlja Zavedanje – in prav k temu stanju moraš stremeti. Dejstvo, da se je glede tega porodilo vprašanje, ne da bi se zavedal, da gre za Sebstvo, kaže na to, da stanje ni trajno, ampak le priložnostno.

Beseda 'potapljanje' je ustrezna v primeru navzven usmerjenih teženj. Ko moraš tedaj usmeriti in obrniti um navznoter, se potopiš pod površino zunanosti. A kje je potreba po potapljanju, ko prevlada spokoj in nič ne ovira Zavesti? Če tega stanja nisi prepoznal kot Sebstvo, lahko prizadevanju v to smer rečemo 'potapljanje'. V tem pogledu lahko rečemo, da je to stanje primerno za spoznanje ali potapljanje. Tedaj se zadnji dve vprašanji, ki si ju zastavil, sploh ne pojavita.

U: Um še vedno čuti posebno naklonjenost do otrok; mogoče zato, ker je Ideal često posebljen v obliki otroka. Kako naj se otremem te naklonjenosti?

M: Oklepaj se Sebstva! Čemu bi razmišljal o otrocih in o svojih odzivih nanje?

U: Ob sedanjem, tretjem obisku Tiruvannamalaija, se je v meni nekako okrepila egocentričnost in zato teže meditiram. Je to le nepomembna prehodna faza, ali znak, naj se v prihodnje izogibam takšnim krajem?

M: Vse to je namišljeno. Ta in oni kraj sta v tebi. Takšno domišljanje se mora končati, saj kraji kot takšni nimajo nič opraviti z dejavnostjo uma. Razen tega okoliščine niso zgolj stvar tvoje osebne izbire, temveč so neizogibni, naravni izid. Ne zapletaj se vanje, temveč se dvigni nadnje!

(Oseminpolletni deček je sedel v dvorani okoli petih popoldne, ko se je Sri Bhagavan povzpел na Hrib. V Bhagavanovi odsotnosti je deček govoril o jogi in *Vedanti* v neoporečni, jasni in dovršeni tamilščini, pri čemer je neprisiljeno navajal izreke svetnikov in svetih spisov. Ko je Sri Bhagavan po kake tričetrt ure vstopil v dvorano, je zavladata tišina. Deček je dvajset minut sedel v Sri Bhagavanovi navzočnosti. Ni rekel niti besede, ampak je le zrl vanj. Potem so mu pritekale solze. Obrisal si jih je z levo roko in kmalu potem odšel, rekoč, da še vedno čaka Samospoznanje.)

U: Kako naj si razlagamo dečkove izjemne značilnosti?

M: V njem so močne značilnosti njegovega zadnjega utelešenja. A če so še tako močne, se ne morejo izraziti drugače kot v mirnem, spokojnem umu. Vsakdo iz izkušnje ve, da človeku včasih ne uspe nečesa priklicati v spomin, potem pa mu to naenkrat šine v um, ko je ta umirjen in tih.

U: Kako je mogoče umiriti in utišati uporni um?

M: Uvidi njegov vir, pa bo izginil! Druga možnost je samoizročanje, ki privede do uničenja uma. Samoizročanje je enako samospoznavanju; za eno in drugo pa je potrebno samoobvladovanje. Ego se pokori šele, ko se zave Višje Sile.

U: Kako lahko ubežim *samsari*, ki je očitno pravi vzrok nemirnosti uma? Mar ni odpoved učinkovito sredstvo za doseg umskega spokoja?

M: *Samsara* je samo v tvojem umu. Svet ne spregovori in ne reče *Jaz, svet, sem tukaj!* Če bi bilo tako, bi svet vedno obstajal in ti bi občutil njegovo navzočnost celo v spanju. Ker pa ga v spanju ni, je netrajen. Ker je netrajen, nima svoje biti, ni resničen. Ker mimo Sebstva ne premore resničnosti, si ga Sebstvo zlahka podredi. Zgolj Sebstvo je trajno. Odpoved je neistenje Sebstva z ne-Sebstvom. Ko se razblini nevednost, ki isti Sebstvo z ne-Sebstvom, ne-Sebstvo preneha obstajati – in to je resnična odpoved.

U: Ali ne moremo delovati brez navezanosti tudi v odsotnosti takšne odpovedi?

M: Samo *atma-džnani* je lahko pravi *karma-jogi*.

U: Ali Bhagavan zavrača filozofijo dvojnosti (*dvajta*)?

M: Dvojnost lahko obstaja le, če istiš Sebstvo z ne-Sebstvom. Nedvojnost pomeni neistenje.

IV. BHAKTI IN DŽNANA

U: *Sri Bhagavata* pravi, da bomo našli Krišno v srcu, če se bomo ponižno poklonili vsemu in če bomo v vsem videli samega Gospoda. Ali je to prava pot, ki vodi k spoznanju Sebstva? Mar ni lažje oboževati Bhagavana v vsem, kar um zazna, kot pa iskati nadumsko z mentalnim poizvedovanjem *Kdo sem jaz?*

M: Da, ko vidiš Boga v vsem, ali misliš na Boga ali ne? Gotovo moraš misliti na Boga, da bi ga videl povsod okoli sebe. Ko imaš Boga v mislih, to postane *dhjana*; in *dhjana* je zadnja stopnja pred Samospoznanjem. Spoznanje je lahko le v Sebstvu, lahko je le spoznanje Sebstva. Nikoli ne more biti ločeno od Sebstva – in *dhjana* je neogibna predhodna stopnja. Ni bistveno, ali meditiraš o Bogu ali o Sebstvu, saj je cilj isti. Nikakor ne moreš ubežati Sebstvu. Ali želiš videti Boga v vsem, ne pa tudi v sebi? Če je vse Bog, ali ti nisi vključen v vse? Ti sam si Bog – ali je potem kaj čudnega, da je vse Bog? Ta nasvet najdeš v *Sri Bhagavati* in tudi v drugih besedilih. A celo za takšno vadbo mora obstajati videči oziroma misleči. Kdo je to?

U: Kako naj vidimo Boga, ki je vseprežemajoč?

M: Videti Boga pomeni *biti* Bog. Ni nobenega 'vsega', ločenega od Boga, ki bi ga On mogel prežemati. Samo Bog obstaja.

U: Ali naj bi občasno brali Bhagavadgito?

M: Vedno.

U: Kakšen je odnos med *džnana* in *bhakti*?

M: Večno, neprekinjeno, naravno stanje bivanja v Sebstvu je *džnana*. Da bi lahko bival v Sebstvu, moraš ljubiti Sebstvo. Bog je v resnici Sebstvo, zato je ljubezen do Sebstva ljubezen do Boga – in to je *bhakti*. *Džnana* in *bhakti* sta torej eno in isto.

U: Ko izvajam *nama-džapo* uro ali več, zapadem v stanje, podobno spancu. Ko se prebudim, se zavem, da je bila moja *džapa* prekinjena. Zato poskusim znova.

M: 'Podobno spancu', tako je. To je naravno stanje. Ker si zdaj povezan z egom, meniš, da naravno stanje pomeni prekinitev tvojega prizadevanja. Zato moraš večkrat doživeti to izkustvo, da boš dojel, da je to tvoje naravno stanje. Potem boš ugotovil, da

je *džapa* nebitvena, vendar se bo samodejno nadaljevala. Tvoj trenutni dvom je posledica zmotnega istovetenja, namreč istovetenja z umom, ki opravlja *džapo*. *Džapa* pomeni, da se oklepaš ene misli in pozabiš na vse ostale. Takšen je njen namen. To vodi v *dhjano*, ki se sklene s Samospoznanjem oziroma *džnana*.

U: Kako naj nadaljujem z *nama-džapo*?

M: Božjega imena ne izgovarjaj mehanično in površno, brez občutka ljubeče predanosti. K Božjemu imenu se zatečeš tako, da se hrepeneče obrneš na Boga in se mu brezpogojno izročiš. Šele po takšni izročitvi bo Božje ime ves čas s teboj.

U: Čemu je torej potrebno poizvedovanje, *vičara*?

M: Samoizročitev se lahko zgodi le, če jo opraviš s polnim zavedanjem, kaj je resnična izročitev. Takšno znanje sledi poizvedovanju in premišljevanju ter se vedno konča s samoizročitvijo. Ni razlike med *džnana* in popolno izročitvijo Gospodu, kar pomeni izročitev v mislih, besedah in dejanjih. Da bi bila izročitev popolna, mora biti brezpogojna. Častilec se ne more pogajati z Gospodom ali zahtevati uslug od njega. Takšna celostna izročitev obsega vse – je *džnana* in *vairagja*, predanost in ljubezen.

V. SEBSTVO IN INDIVIDUALNOST

U: Ali smrt ne razkroji individualnosti osebe in zato ponovno rojstvo ni več mogoče, prav tako kot reka izgubi svojo individualnost ob izlivu v ocean?

M: Ampak ko vodovja izhlapijo in se v obliki dežja vrnejo na hribe, znova stečejo kot reke in končajo v oceanu. Tako tudi posamičnosti med spanjem nehajo biti ločene, pa vendar se spet vrnejo kot posamezniki, v skladu z njihovimi *samskarami* oziroma nagnjenji iz preteklosti. Enako je ob smrti, ko individualnost osebe, skupaj s *samsarami*, ni izgubljena.

U: Kako je to mogoče?

M: Poglej, kako drevo s prirezanimi vejami raste naprej. Dokler so njegove korenine nepoškodovane, še vedno raste. Podobno je s *samskarami*, ki so se ob smrti zgolj spustile v srce in zato niso uničene. Ob pravem času sprožijo ponovno rojstvo in tako se *džive* rojevajo znova in znova.

U: Kako bi mogle neštete *džive* in prostrano vesolje, katerega obstoj je povezan z obstojem *dživ*, vznikniti iz tako subtilnih *samskar*, potopljenih v srcu?

M: Tako kot velikanski indijski figovec požene iz drobnega semena, tudi *džive* in celotno vesolje z imenom in obliko poženejo iz subtilnih *samskar*.

U: Kako se individualnost pojavi iz Absolutnega Sebstva – in kako se lahko vrne vanj?

M: Tako kot se iskra pojavi iz ognja, se individualnost pojavi iz Absolutnega Sebstva. Iskra se imenuje ego. V primeru *adžnanija* se ego ob svojem nastanku poistoveti z nekim objektom. Ne more obstati brez takšne povezave z objekti. Ta povezava je rezultat *adžnane*, katere uničenje je cilj človekovih prizadevanj. Če je nagnjenje ega k istovetenju z objekti uničeno, ego postane čist in tedaj se tudi on zlije s svojim virom. Zmotno istovetenje človeka s telesom je *dehatma-budhi* oziroma predstava 'jaz sem telo'. Ta mora izginiti, da bi se lahko pojavili pravi rezultati.

U: Kako naj izničim to predstavo?

M: V globokem spancu brez sanj (*sušupti*) obstajaš, ne da bi bil povezan s telesom ali umom, toda v drugih dveh stanjih si povezan z njima. Če bi bil eno s telesom, kako bi mogel obstajati brez telesa v globokem spancu brez sanj (*sušupti*)? Lahko se ločiš od nečesa, kar je zunaj tebe, ne pa tudi od tega, kar je eno s teboj. Zato ego ne more biti eno s telesom. To je treba spoznati v budnosti. Človek proučuje tri stanja, da bi osvojil to znanje.

U: Kako naj si ego, omejen na dve stanji, prizadeva spoznati To, kar vključuje vsa tri stanja?

M: Ego v njegovi čistosti izkusiš v premorih med dvema stanjema ali med dvema mislima. Ego je kakor gosenica, ki izpusti prejšnji oprijem šele takrat, ko se oprime naslednjega. Njegova prava narava se razkrije, ko ni v stiku z objekti ali mislimi. Na temelju prepričanja, pridobljenega s proučevanjem treh stanj – *džagrat*, *svapna* in *sušupti* –, moraš takšen premor prepoznati kot trajno, nespremenljivo Resničnost, kot tvojo pravo Bit.

U: Ali ne bi mogel ostati v stanju *sušupti* toliko časa, kot si želim, in tudi vstopiti vanj po lastni volji, tako kot po lastni volji ostajam buden? Kako *džnani* doživlja ta tri stanja?

M: V resnici *sušupti* obstaja tudi v tvoji budnosti. Tudi zdaj si v stanju *sušupti*. Prav v budnosti bi moral zavestno vstopiti vanj in ga doseči. Pravzaprav sploh ni vstopanja vanj in izstopanja iz njega. Zavedanje stanja *sušupti* v budnosti (*džagrat*) je *džagrat-sušupti* – in to je *samadhi*.

Adžnani ne more dolgo ostati v stanju *sušupti*, ker ga njegova narava prisili, da izstopi iz njega. Njegov ego ni mrtev, zato se vedno znova dvigne. Toda *džnani* uniči ego pri njegovem izvoru. Morda je videti, kot da se ego tudi pri njem občasno pojavi, kot bi ga spodbudila *prarabdha*. Se pravi, tudi pri *džnaniju* je na zunaj videti, kot da *prarabdha* podpira in ohranja ego, tako kot pri *adžnaniju*. Vendar je med njima bistvena razlika. Namreč, ko se dvigne *adžnanijev* ego (v resnici se sploh ni umaknil, razen v globokem snu), prav ničesar ne ve o svojem izvoru. Z drugimi besedami, *adžnani* se ne zaveda stanja *sušupti* v svojih sanjah in budnosti, medtem ko je pri *džnaniju* pojav oziroma obstoj ega zgolj navidezen. *Džnani* uživa v neprekinjenem transcendentnem izkustvu, kljub navideznemu pojavu oziroma obstoju ega; svojo pozornost (*lakšaja*) vedno ohranja v Izviru. Takšen ego je neškodljiv, je kakor zогlenela vrv, s katero ni mogoče

ničesar zvezati, čeprav ima obliko vrvi. Če si nenehno pozoren na Izvir, se ego raztopi v njem, kakor se punčka iz soli raztopi v morju.

U: Kakšen je pomen križanja?

M: Telo je križ. Jezus, sin človekov, je ego oziroma predstava 'jaz sem telo'. Ko je sin človekov razpet na križ, ego premine, preživi pa Absolutna Bit. To je ponovno vstajenje veličastnega Sebstva, Kristusa – sina Božjega.

U: Toda kako je mogoče upravičiti križanje? Ali ni uboj strašen zločin?

M: Vsakdo dela samomor. Življenje v nevednosti je prekrilo večno, blaženo naravno stanje. Sedanje življenje je torej posledica uboja večnega, resničnega bivanja. Ali ni to dejanski samomor? Zakaj bi te torej skrbelo glede ubijanja in podobnega?

U: Sri Ramakrišna je rekel, da *nirvikalpa samadhi* ne more trajati dlje kot enaindvajset dni. Če bi kdo vztrajal dlje, bi umrl. Je to res?

M: Ko se *prarabdha* izčrpa, se ego popolnoma razkroji, ne da bi pustil za seboj kakršnokoli sled. To je dokončna osvoboditev (*nirvana*). Dokler *prarabdha* ni izčrpana, se bo ego pojavljal, kot je morda videti pri *dživanmuktah*.

VI. SAMOSPOZNANJE

U: Kako naj dosežem Samospoznanje?

M: Spoznanja ni treba šele doseči; je že tukaj. Treba se je samo znebiti misli *Nisem dosegel spoznanja*. Globoka tišina, globok mir je Spoznanje. Ni trenutka, v katerem ne bi bilo Sebstva. Dokler dvomiš, dokler imaš občutek, da nisi dosegel spoznanja, se moraš poskušati otresti takšnih misli, ki so posledica istovetenja Sebstva z ne-Sebstvom. Ko ne-Sebstvo izgine, ostane zgolj Sebstvo. Če želiš narediti prostor, se je dovolj znebiti vsega, kar te utesnjuje; prostora ne prineseš od drugod.

U: Samospoznanje ni mogoče brez uničenja preteklih nagnjenj (*vasana-kšaja*). Kako naj torej dosežem stanje, v katerem bodo ta nagnjenja zares uničena?

M: V tem stanju si zdaj!

U: Ali moram torej s tem, da se oklepam Sebstva, uničiti ta nagnjenja, brž ko se pojavijo?

M: Če ostajaš to, kar si, bodo uničena sama od sebe.

U: Kako naj dosežem Sebstvo?

M: Sebstva ni mogoče doseči. Če bi ga bilo treba doseči, bi to pomenilo, da Sebstva ni tukaj in zdaj, ampak ga je treba šele pridobiti. Kar je na novo pridobljeno, bo tudi izgubljeno. Torej je le začasno. Kar ni trajno, ni vredno truda. Zato pravim, da ne moreš doseči Sebstva. Ti *si* Sebstvo, ti si že To. Dejstvo je, da se ne zavedaš svojega blaženega stanja. Vmes poseže nevednost in s tančico zakrije čisto Sebstvo, ki je Blaženost. S prizadevanjem želiš zgolj odstraniti tančico nevednosti, ki je le zmotno prepričanje. Zmotno prepričanje je zmotno istovetenje Sebstva s telesom, umom itd. Treba se je znebiti tega zmotnega istovetenja – in potem ostane le Sebstvo. Zato je Spoznanje dostopno vsakomur; Spoznanje ne razlikuje med iskalci. Prav dvom, ali lahko dosežeš Spoznanje, in ideja 'nisem dosegel spoznanja', sta oviri. Osvobodi se tudi teh ovir!

U: V čem je smisel *samadhija*? Ali takrat obstajajo misli?

M: Zgolj *samadhi* zmore razodeti Resnico. Misli so tančica, ki zakrije Resničnost in zato je ni mogoče spoznati kot takšne v nobenem drugem stanju, kot v *samadhiju*. V *samadhiju* je samo občutek JAZ SEM, brez vsake misli. Izkusiti JAZ SEM pomeni doživljati globok mir.

U: Kako lahko ponovno izkusim *samadhi* ali globok mir, ki mi ga prinese?

M: Tvoje trenutno izkustvo je rezultat vpliva okolja, v katerem si. Ali ga lahko doživiš zunaj tega okolja? Tvoje izkustvo je neredno. Dokler ne postane trajno, moraš vaditi.

U: Občasno doživljam impulzivne prebliske zavesti, katere središče je *zunaj* običajnega jaza in se dozdeva vseobsegajoča. Kaj bi mi Bhagavan, brez poseganja v filozofske ideje, svetoval za *doseganje*, *ohranitev* in *širjenje* teh redkih prebliskov? Ali *abhjasa* pri takšnem izkustvu vključuje *umik*?

M: *Zunaj?!* Za koga je to znotraj ali zunaj? Ta dva pojma lahko obstajata le, dokler obstajata subjekt in objekt. Spet isto vprašanje: *za koga* obstajata? S poizvedovanjem boš dognal, da se zreducirata zgolj na subjekt. Ugotovi, kdo je subjekt! Takšno preiskovanje te bo povedlo do čiste Zavesti onkraj subjekta.

Običajni jaz je um. Ta um ima omejitve. Toda čista Zavest, ki jo dosežeš z opisanim postopkom poizvedovanja, je brez omejitev.

Doseganje. Sebstvo je vedno tu. Samo odmakniti moraš tančico, ki preprečuje razkritje Sebstva.

Ohranitev. Ko spoznaš Sebstvo, to postane tvoja direktna in takojšnja izkušnja. Nikoli ga ne boš izgubil.

Širjenje. Sebstva ni mogoče širiti, saj je vedno enako, brez krčenja ali širjenja.

Umik. Bivanje v Sebstvu je samota. Sebstvu namreč ni nič tuje. Umik je vedno premik iz enega kraja v drugega, iz enega stanja v drugo. Ne eno ne drugo pa ne obstaja zunaj Sebstva. Umik je nemogoč in nepredstavljen, saj je *vse* Sebstvo. *Abhjasa* je zgolj preprečevanje motenja naravnega miru. Vedno si v svojem naravnem Stanju, če izvajaš *abhjaso* ali ne. Ostati tak kot si, brez vprašanj ali dvomov, je tvoje naravno Stanje.

U: Ali z dosego *samadhija* ne pridobim tudi *sidhijev*?

M: Če želiš prikazati *sidhije*, potrebuješ druge ljudi, da jih prepoznajo. To pomeni, da ni *džnane* v človeku, ki prikazuje *sidhije*. Zatorej ni vredno niti pomisliti na *sidhije*. *Džnana* naj bo edini cilj, ki ga je treba doseči.

U: Ali moje Spoznanje pomaga drugim?

M: Da. To je sploh najboljša možna pomoč drugim. Tisti, ki so odkrili velike resnice, so to dosegli v spokojnih globinah Sebstva. A v resnici ni nobenih »drugih«, ki bi potrebovali pomoč. Uresničeno Bitje namreč vidi le Sebe, tako kot zlatar vidi samo zlato, ko ga ocenjuje v dragocenih zlatih predmetih. Ko se istovetiš s telesom, sta navzoča ime in oblika. Ko pa presežeš telesno zavest, tudi »drugi« izginejo. Kdor je Samouresničen, ne vidi sveta kot različnega od Sebe.

U: Ali ne bi bilo bolje, da bi se svetniki družili z drugimi ljudmi?

M: Ni »drugih«, s katerimi bi se mogli družiti. Sebstvo je edina Resničnost.

U: Ali naj ne poskušam pomagati trpečemu svetu?

M: Sila, ki je ustvarila tebe, je ustvarila tudi svet. Če zmore poskrbeti zate, zmore podobno poskrbeti tudi za svet. Če je Bog ustvaril svet, je njegova naloga skrbeti zanj, ne pa tvoja.

U: Ali ni naša dolžnost, da smo domoljubi?

M: Tvoja dolžnost je, da *si*, ne da si to ali ono. SEM, KAR SEM povzema vso resnico; in povzetek metode je: Miruj!

In kaj pomeni mirovati? Pomeni »uničiti sebe«, saj vsako ime in vsaka oblika povzročata težave. 'Jaz-jaz' je Sebstvo. 'Jaz sem to' je ego. Kadar se 'jaz' ohranja zgolj kot 'jaz', je to Sebstvo. Kadar pa se oddalji in reče 'jaz sem to ali ono, jaz sem tak in tak', je to ego.

U: Kdo je torej Bog?

M: Sebstvo je Bog. 'JAZ SEM' je Bog. Če bi bil Bog ločen od Sebstva, bi bil to nedvomno Bog brez samega sebe – kar je absurdno. Za spoznanje Sebstva je potrebno le, da *miruješ*. Kaj more biti lažje od tega? Zato je *adma-vidja* najlažje dosegljiva.

VII. GURU IN NJEGOVA MILOST

U: Kaj je gurujeva milost (*guru-kripa*)? Kako vodi do Samospoznanja?

M: Guru je Sebstvo. Človek včasih postane nezadovoljen z življenjem in s tem, kar ima. Svoje želje hoče uresničiti z molitvijo Bogu in tako naprej. Njegov um se

postopno prečiščuje toliko časa, da zahrepeni po spoznanju Boga. Bolj si želi Božje milosti kot zadovoljitve posvetnih želja. Tedaj se Božja milost začne razodevati. Bog privzame obliko guruja in se pokaže častilcu. Pouči ga o Resnici; še več, v njegovi navzočnosti se častilčev um prečisti in okrepi, da se je potem zmožen obrniti navznoter. Z meditacijo se še bolj prečisti in ostane spokojen, brez sledi vzburkanja. Ta spokojna prostranost je Sebstvo.

Guru je tako »zunaj« kot »notranj«. »Od zunaj« potisne um, da se obrne navznoter; »od znotraj« ga pomaga utišati in ga potegne k Sebstvu. To je gurujeva milost (*guru-kripa*). Ni razlike med Bogom, Gurujem in Sebstvom.

U: V Teozofskem društvu meditirajo z namenom najti Učitelje, ki jih bodo vodili.

M: Učitelj je znotraj. Namen meditacije je odpraviti nesmiselno predstavo, da je Učitelj samo zunaj. Če bi bil Učitelj tujec, ki ga pričakuješ, bi moral potem tudi izginiti. Kaj koristi takšno minljivo bitje? A dokler misliš, da si ločen ali da si telo, je potreben tudi »zunaj« Učitelj in pojavil se bo, kot da ima telo. Ko se boš nehal zmotno istovetiti s telesom, boš ugotovil, da Učitelj ni nihče drug kot Sebstvo.

U: Ali nam Guru pomaga spoznati Sebstvo z iniciacijo ali s čim podobnim?

M: Ali te Guru drži za roko in ti šepeta na uho? Morda si predstavljaš, da je Guru to, kar si sam. Ker misliš, da imaš telo, misliš, da ima tudi on telo, s katerim bo naredil nekaj oprijemljivega zate. Njegovo delo je notranje, v sferi duha.

U: Kako najti Guruja?

M: Bog, ki je v notranjosti ljubečega častilca, se ga v svoji milosti usmili in se pojavi v skladu s častilčevo stopnjo razvoja. Častilec meni, da je Guru človek in pričakuje odnos med dvema snovnimi telesoma. Toda Guru, ki je Bog oziroma utelešeno Sebstvo, deluje od znotraj, pomaga človeku spoznati njegove napake in ga vodi po pravi poti toliko časa, da spozna Sebstvo v sebi.

U: Kaj naj bi potem naredil častilec?

M: Mora le delovati skladno z Učiteljevimi besedami in delovati znotraj. Učitelj je tako »znotraj« kot »zunaj«, zato ustvari okoliščine, ki te potisnejo navznoter, istočasno pa pripravi »notranjost«, da te potegne v Središče. Torej, potisne te »od zunaj« in potegne te »od znotraj«, da se lahko ustališ v Središču. Ti misliš, da lahko premagaš svet z lastnimi naporji. Ko te zunanost frustrira in te potisne navznoter, začutiš: 'O, tu je moč, večja od človeka!'

Ego je podoben zelo močnemu slonu, ki ga ne more obvladati nihče manj močan od leva. V tem primeru lev ni nihče drug kot Guru; že ob njegovem pogledu se slonji ego strese in umre.

Ob pravem času boš dojel, da se tvoje veličastje razodene ob prenehanju tvojega obstoja. Da bi dosegel to Stanje, se moraš predati. Tedaj Učitelj vidi, da si pripravljen sprejeti vodstvo, in te vodi.

U: Kako more biti molk Guruja, ki ne podeljuje iniciacij in nasploh ne naredi ničesar oprijemljivega, močnejši od njegove besede? Kako more biti takšen molk koristnejši od proučevanja svetih spisov?

M: Molčanje je najmočnejša vrsta delovanja. Naj bodo sveti spisi še tako obširni in zanosni, nimajo pravega učinka. Guru je tiho in Milost prevlada nad vsem. Takšna tišina je obširnejša in zanosnejša od vseh svetih spisov skupaj.

U: Toda, ali lahko častilec postane srečen?

M: Častilec se izroči Učitelju in to pomeni, da v njem ni več niti sledu individualnosti. Če je izročitev popolna, je konec vsakršnega občutenja sebe in potem ne more biti več trpljenja ali bridkosti.

Večna Bit ni nič drugega kot sreča. Pride kakor razodetje.

U: Kako naj pridobim Milost?

M: Milost je Sebstvo. Tudi Milosti ni treba pridobiti; dovolj je vedeti, da obstaja. Sonce je en sam sijaj. Ne vidi teme. Ti pa govoriš o temi, ki izgine ob pojavu sonca. Tako tudi častilčeva nevednost ob Gurujevem pogledu izgine kakor navidezna tema. Obdan si s sončno svetlobo; a da bi videl sonce, se moraš obrniti proti njemu in ga pogledati. Tako tudi Milost najdeš šele s pravim pristopom, čeprav je tukaj in zdaj.

U: Ali Milost ne more pospešiti iskalčevega zorenja?

M: Vse to prepusti Učitelju! Izroči se mu brez zadržka! Narediti moraš eno od dveh stvari: bodisi predati se, ker si dojel svojo nezmožnost in potrebo po pomoči višje sile, bodisi raziskati vzrok bridkosti, se podati v Izvir in se tako zlit s Sebstvom. V obeh primerih se boš osvobodil trpljenja. Bog ali Guru nikoli ne zapustita častilca, ki se je predal.

U: V čem je pomen globokega poklona Guruju ali Bogu?

M: Globok poklon označuje umik ega in pomeni zlitje z Virom. Boga ali Guruja ni mogoče prevarati z zunanjim poklekovanjem ali priklanjanjem, saj vidita, ali je ego navzoč ali ne.

U: Ali bi mi Bhagavan hotel dati nekaj *prasada*¹ s svojega lista², v znamenje svoje Milosti?

M: Jej, ne da bi pomislil na ego! Tedaj vse, kar poješ, postane Bhagavanov *prasad*.

U: Ali ni izobražen človek bolje pripravljen na Razsvetljenje, saj ne potrebuje Gurujeve milosti (*Guru-kripa*)?

¹ *prasad* - Bogu darovana hrana (op. prev.)

² Zlasti v južni Indiji listi bananovca služijo kot krožnik. (op. prev.)

M: Celó učen člověk se mora pokloniti nepismenemu modrecu. Neizobraženost je nevednost, izobraženost pa je učena nevednost. Obe sta nevedni glede pravega cilja. Modrec je neveden v drugačnem smislu. Neveden je, ker zanj ni nikogar »drugega«.

U: Ali ljudje Guruju ne ponujajo daril zato, da bi pridobili njegovo Milost? Zato obiskovalci ponujajo darila Bhagavanu.

M: Zakaj prinašajo darila? Ali si jih želim? Celó če jih zavračam, mi jih vsiljujejo. Čemu? Ali ni to podobno ponujanju vabe pri ribolovu? Ali si ribič močno želi nahraniti ribe? Ne, močno si jih želi pojesti!

U: Ali drži teozofska ideja o prejemanju zaporednih iniciacij, preden člověk doseže *mokšo*?

M: Tisti, ki dosežejo *mokšo* v enem življenju, so gotovo prejeli vse iniciacije v svojih prejšnjih življenjih.

U: Teozofija trdi, da morajo *džnaniji* po smrti izbrati in opravljati štiri ali pet vrst dela – ne nujno na tem svetu. Kaj Bhagavan meni o tem?

M: Nekateri se morda odločijo delati, ne pa vsi.

U: Ali se zavedaš obstoja bratovščine nevidnih *rišijev*?

M: Če je nevidna, kako jih lahko vidiš?

U: V zavesti.

M: V Zavesti ni ničesar zunanjega.

U: Ali jih lahko spoznam?

M: Če boš spoznal lastno Resničnost, boš dobil tudi uvid v resničnost *Rišijev* in Učiteljev. Obstaja le en Učitelj, in to je Sebstvo.

U: Ali reinkarnacija zares obstaja?

M: Reinkarnacija obstaja le toliko časa, dokler obstaja nevednost. V resnici sploh ni nobene reinkarnacije. Ni je zdaj in ni je bilo kdaj prej. Pa tudi v prihodnosti je ne bo. To je resnica.

U: Ali jogi lahko pozna svoja pretekla življenja?

M: Ali poznaš sedanje življenje, da bi rad poznal preteklo? Odkrij sedanost, ostalo bo sledilo. Celó ob sedanjem omejenem znanju toliko trpiš; čemu bi se obtežil s še več znanja? Da bi še bolj trpel?

U: Ali Bhagavan z okultnimi močmi doseže, da drugi spoznajo Sebstvo, ali pa v ta namen zadošča zgolj dejstvo, da je Bhagavan samouresničen?

M: Duhovna sila Samospoznanja je daleč učinkovitejša od vseh okultnih moči. Ker v Modrecu ni ega, zanj ni »drugih«. Katera je največja dobrobit, ki ti jo lahko nekdo

podeli? To je sreča; sreča pa se porodi iz miru. Mir lahko vlada le, kjer ni motenj – motnje pa so posledica misli, ki se pojavijo v umu. Ko je um odsoten, je mir popoln. Dokler človek ne izniči uma, ne more najti miru in sreče. In dokler sam ni srečen, ne more dati sreče »drugim«. Ker pa ni »drugih« za Modreca, ki je brez uma, že dejstvo, da je samouresničen, zadošča za osrečitev »drugih«.

VIII. MIR IN SREČA

U: Kako naj najdem mir? Zdi se, da ga z *vičaro* ne morem.

M: Mir je tvoje naravno stanje. Samo um onemogoča naravno stanje. *Vičaro* si izvajal zgolj v umu. Razišči, kaj je um, pa bo izginil. Če ni misli, ni ničesar, čemur bi lahko rekli um. A ob pojavu misli si domišljaš, da od nekod izvira – in temu praviš um. Ko začneš raziskovati, da bi dognal, kaj to je, ugotoviš, da v resnici ni nobenega uma. Ko um tako izgine, spoznaš večni mir.

U: Ob poeziji, glasbi, ponavljanju Božjega imena (*džapa*), petju pobožnih pesmi (*bhadžan*), ob pogledu na lepo pokrajino, prebiranju duhovnih verzov ipd. človek včasih doživi pristni občutek enosti vsega bivajočega. Ali je ta občutek globokega, blaženega spokoja (v katerem ni prostora za osebni jaz) isto kot vstop v srce, o katerem govori Bhagavan? Ali takšna vadba vodi v globlji *samadhi* in torej končno k popolnemu videnju Resničnosti?

M: Sreča nastopi, ko umu pokažemo prijetne reči. Sreča je svojstvena Sebstvu, druge sreče ni. Sreča ni oddaljena ali tuja. V trenutkih, ki jih imaš za prijetne, se potapljaš v Sebstvo, in rezultat je samobitna blaženost. A zaradi povezovanja misli imaš stvari in dogodke za vir blaženosti, medtem ko je v resnici blaženost v tebi. Ob takih priložnostih se potapljaš v Sebstvo, čeprav nezavedno. Če pa to storiš zavestno, s prepričanjem, ki je rezultat izkušnje, da si istoveten s srečo, ki je zares Sebstvo, edina Resničnost, temu rečemo Spoznanje. Želim, da se zavestno potopiš v Sebstvo, se pravi v srce.

MAHARŠIJEV EVANGELIJ

II. KNJIGA

I. SAMOSPRAŠEVANJE

Učenec: Kako naj spoznam Sebstvo?

Maharši: Čigavo Sebstvo? Ugotovi!

U: Moje. Ampak kdo sem jaz?

M: Sam odkrij!

U: Ne vem, kako.

M: Samo razmisli o svojem vprašanju. Kdo je ta, ki pravi *Ne vem*? Kdo je 'jaz' v tvoji izjavi? Kaj ni znano?

U: Nekdo ali nekaj v meni.

M: Kdo je ta nekdo? V kom?

U: Mogoče neka sila.

M: Ugotovi!

U: Čemu sem se rodil?

M: Kdo se je rodil? Isti odgovor velja za vsa tvoja vprašanja.

U: Kdo sem torej jaz?

M: (z nasmehom) Si me prišel zasliševati? Ti moraš povedati, kdo si.

U: Naj še tako poskušam, mi nekako ne uspe ujeti 'jaza'. Sploh ni jasno razviden.

M: Kdo je ta, ki pravi, da 'jaz' ni razviden? Ali sta v tebi dva 'jaza', da potem eden ni razviden drugemu?

U: Ali si lahko zastavim vprašanje *Kdo si Ti*, namesto da poizvedujem *Kdo sem jaz*? Potem bi bil namreč moj um morda uprt vate, ki te imam za Boga v obliki Guruja. Mogoče bi se s takšnim poizvedovanjem bolj približal cilju svojega iskanja, kot pa s spraševanjem samega sebe: *Kdo sem jaz*?

M: Naj tvoje poizvedovanje privzame tako ali drugačno obliko, moraš nazadnje priti do edinega jaza, Sebstva.

Vsi razločki med 'menoj' in 'teboj', med 'Učiteljem' in 'učencem' ipd. so zgolj znak nevednosti. Obstaja le Najvišji Jaz. Misliti drugače pomeni zavajati samega sebe. V *Puranah* je zapisana zgodba o modrecu Ribhiju in njegovem učencu Nidaghi, ki je v tem kontekstu še posebej poučna.

Čeprav je Ribhu učil učenca najvišjo Resnico o enem in edinem Brahmanu, Nidagha kljub svoji učenosti in razumevanju še ni bil dovolj prepričan, da bi stopil na pot *džnane* in ji sledil. Zato se je preselil nazaj v rodno mesto, da bi se tam posvetil obredni religiji.

Toda Modrec je ljubil svojega učenca enako močno, kot ga je ta spoštoval. Kljub svoji starosti se je Ribhu odpravil v mesto, da bi videl, koliko je učenec prerasel nagnjenje k obrednosti. Modrec si je večkrat nadel preobleko, da bi mogel opazovati Nidagho ravnanje, ko ta ni vedel, da ga Učitelj opazuje.

Ob neki taki priložnosti je Ribhu, napravljen v preprostega kmeta, videl Nidagho pozorno spremljati kraljevo procesijo. Kmet, ki ga meščan Nidagha ni prepoznal, je povprašal, čemu ves trušč. Dobil je odgovor, da gre kralj v povorki.

»Oho, kralj! V povorki! Ampak, kje pa je?« je vprašal kmet.

»Tamle, na slonu,« je rekel Nidagha.

»Praviš, da je kralj na slonu. Res vidim dva,« je dejal kmet, »a kateri je kralj in kateri je slon?«

»Kaj?« je vzkliknil Nidagha. »Vidiš dva, pa ne veš, da je človek zgoraj kralj, žival spodaj pa slon? Kakšen smisel ima pogovor s takim človekom?«

»Prosim, ne bodi nepotrpežljiv z menoj, neukim človekom,« je moledoval kmet.

»Ampak rekel si 'zgoraj' in 'spodaj'. Kaj to pomeni?«

Nidagha ni več zdržal. »Vidiš kralja in slona, enega *zgoraj* in drugega *spodaj*. In vendar hočeš vedeti, kaj mislim z 'zgoraj' in 'spodaj'?« je izbruhnil Nidagha. »Če ti prizori, ki jih vidiš, in besede, ki jihliš, tako malo povedo, te lahko poučim le z izkušnjo. Upogni hrbet, pa boš še predobro razumel!«

Kmet je storil, kakor mu je bilo rečeno. Nidagha je sédel na kmetova ramena in rekel: »Zdaj poslušaj! Jaz sem *zgoraj*, kakor kralj, ti si *spodaj*, kakor slon. Ti je končno jasno?«

»Še vedno ne,« je tiho odvrnil kmet. »Praviš, da si *zgoraj*, kakor kralj, jaz pa *spodaj*, kakor slon. 'Kralj', 'slon', 'zgoraj' in 'spodaj' – to zdaj razumem. Ampak, prosim, povej mi, kaj misliš z 'jaz' in 'ti'.«

Ko je bil tako Nidagha naenkrat soočen z velikanskim problemom, kako opredeliti 'tebe' v nasprotju z 'menoj', se mu je posvetilo. Hipoma je skočil na tla in se vrgel k Učiteljevim nogam, rekoč: »Kdo drug kot moj častitljivi učitelj Ribhu bi mogel tako preusmeriti moj um od površnosti telesnega bivanja k resničnemu bivanju Sebstva? O dobri Učitelj, hrepenim po tvojih blagoslovih.«

Čemu torej služi razlikovanje med 'jaz' in 'ti', ki se nanaša zgolj na telo, medtem ko je tvoj cilj tukaj in zdaj preseči površnost telesnega bivanja z *atma-vičaro*? Kje je 'ti' in kje je 'jaz', ko usmeriš um navznoter, išoč vir misli? Moraš iskati in biti Sebstvo, ki vključuje vse.

U: Ampak, ali ni nenavadno, da naj bi 'jaz' iskal 'jaz'? Ali poizvedovanje *Kdo sem jaz* nazadnje ne postane prazen obrazec? Ali pa naj si brez konca postavljam to vprašanje in ga ponavljam kot kako mantro?

M: Samospraševanje gotovo ni prazen obrazec in je več kot ponavljanje katerekoli mantre. Če bi bilo spraševanje *Kdo sem jaz* zgolj umsko poizvedovanje, ne bi bilo dosti vredno. Smisel samospraševanja je ravno v osredotočanju celotnega uma na njegov vir. Ne gre torej za to, da bi en 'jaz' iskal drugi 'jaz'. Še manj je samospraševanje prazen obrazec, saj zahteva intenzivno dejavnost celotnega uma, da bi ta vztrajno ohranjal zavedanje Sebstva.

Samospraševanje je edino zanesljivo in edino direktno sredstvo za spoznanje brezpogojnega absolutnega Bitja, ki je tvoja prava narava.

U: Zakaj naj bi bilo le samospraševanje direktno sredstvo za dosego *džnane*?

M: Zato, ker vse druge vrste duhovne vadbe (*sadhana*) predpostavljajo ohranitev uma kot orodja za opravljanje *sadhane*. Brez uma jih ni mogoče izvajati. Ego utegne privzeti različne in bolj prefinjene oblike na posameznih stopnjah vadbe, vendar nikoli ni uničen.

Ko je Džanaka vzkliknil *Zdaj sem odkril tatu, ki mi je ves čas škodoval; nemudoma bom opravil z njim*, je dejansko govoril o egu oziroma umu.

U: Ampak tudi druge oblike *sadhane* menda prav dobro opazujejo tatu.

M: Poskus uničenja ega oziroma uma z drugimi oblikami *sadhane*, ne z *atma-vičaro*, je kakor če se tat preobleče v policista, da bi ujel tatu – se pravi sebe. Samo *atma-vičara* zmore razkriti resnico, da dejansko ni ne ega ne uma, in omogočiti človeku, da spozna čisto, nedeljeno Bit Sebstva oziroma Absoluta.

Ko je Sebstvo spoznano, ni treba ničesar več vedeti, kajti Sebstvo je popolna blaženost in Vse, kar je.

U: V življenju je polno omejitev. Ali bom sploh kdaj mogel spoznati blaženost Sebstva?

M: Blaženost Sebstva je vedno s teboj; in če jo boš iskreno iskal, jo boš našel. Vzrok tvoje bridkosti ni v zunanjem življenju, temveč je v tebi: ego. Sam sebi vsiliš omejitve, potem pa si zaman prizadevaš, da bi jih presegel. Vsa žalost je posledica ega, z njim nastopijo vse tvoje težave. Kakšen smisel ima verjeti, da so življenjski dogodki vzrok bridkosti, ko pa je vzrok v resnici v tebi? Koliko te lahko osrečijo stvari zunaj tebe? In koliko časa traja takšna sreča?

Če zanikaš ego in ga požgeš z ignoriranjem, se osvobodiš. Če pa ga sprejmeš, ti vsili omejitve in te pahne v brezizgledno bitko, v kateri naj bi jih presegel. Prav s tem je tat hotel »uničiti« kralja Džanako.

Biti Sebstvo, kar si v resnici, je edini način za dosego blaženosti, ki je vedno tvoja.

U: Nisem spoznal resnice, da obstaja le Sebstvo. Ali ne bi bilo zato bolje, da stopim na pot *bhakti* in *joge*, ki sta primernejši za duhovno vadbo kot *vičara marga*? Ali ni

spoznanje lastne absolutne Biti, *Brahma-džnana*, nekaj povsem nedosegljivega laiku, kakršen sem jaz?

M: *Brahma-džnana* ni znanje, ki bi ga pridobil in tako postal srečen. Treba se je rešiti nevednosti. Sebstvo, ki ga hočeš spoznati, si v resnici ti. Tvoja dozdevna omejenost ti povzroča nepotrebno žalost, tako kot v priliki, kjer je deset norcev žalovalo zaradi izgube desetega, ki nikoli ni bil izgubljen.

Deset norcev je prebredlo reko. Ko so dosegli nasprotni breg, so se želeli prepričati, da je res vsem uspelo prečkati reko. Eden od desetih je začel šteti in preštel vse, razen sebe. »Vidim le devet mož. Prav gotovo smo enega izgubili. Kdo bi to lahko bil?« je dejal. »Si dobro štel?« je vprašal nekdo drug in sam začel šteti. A tudi on je naštel le devet ljudi. Vsak izmed deseterice je prišel na vrsto za štetje – in vsak je naštel le devet ljudi, ker je izpustil sebe. »Samo devet nas je,« so bili složni, »ampak kdo manjka?« so se spraševali. Spodletel jim je vsak poskus, da bi določili pogrešanega. »Kdorkoli je bil, se je utopil,« je rekel najbolj čustveni izmed desetih norcev, »izgubili smo ga«. To rekoč, je planil v jok, ostalih devet pa za njim.

Sočuten popotnik jih je videl jokati na rečnem bregu in povprašal jih je po vzroku. Povedali so mu, kaj se je zgodilo, in dodali, da še potem, ko so se večkrat prešteli, niso našli desetega. Ko je popotnik slišal zgodbo in je videl pred seboj deset mož, je dojel, kaj se je zgodilo. Želel jih je pripraviti do tega, da bi sami spoznali, da jih je v resnici deset in da je vsa deseterica varno prečkala reko. Zato je rekel: »Šel bom po vrsti in vsakemu primazal klofuto, da boste prepričani, da je bil vsak samo enkrat vključen v štetje. Ob tem boste glasno šteli: prvi bo rekel 'ena', drugi 'dve', tretji 'tri' in tako naprej. Tako bomo našli pogrešanega desetega moža.« Ko so norci to slišali, so se vzradostili ob obetu, da bodo našli izgubljenega tovariša, zato so pristali na popotnikov predlog.

Medtem ko je prijazni popotnik po vrsti klofnil vsakega od desetih, so ti naglas šteli. »Deset«, je rekel zadnji mož, ko je bil na vrsti za klofuto. Norci so se osuplo spogledali. »Res nas je deset,« so rekli v en glas in se potem zahvaljevali popotniku, ki jih je rešil stiske.

To je prisproda. Od kod se je vzel deseti mož? Je bil kdaj izgubljen? Ali so se možje naučili kaj novega, ko so spoznali, da je bil ves čas navzoč? Vzrok njihove stiske ni bila resnična izguba koga izmed deseterice, temveč njihova lastna nevednost, ali natančneje, njihova domneva, da je eden od njih izgubljen (čeprav niso mogli dognati, kdo), ker je vsak pozabil šteti sebe.

Tako je tudi s teboj. Resnično nimaš razloga za bridkost ali žalost. Sam omejuješ svojo naravo, ki je neskončna Bit, potem pa tarnaš, da si zgolj omejeno bitje. Nato se lotiš te ali one *sadhane*, da bi presegel neobstoječe omejitve. A kako ti lahko tvoja *sadhana* pomaga preseči omejitve, če tudi sama predpostavlja njihov obstoj? Zato pravim: vedi, da si v resnici neskončna, čista Bit, absolutno Sebstvo! Vedno si Sebstvo in nič drugega kot Sebstvo. Zato nikoli ne moreš biti v resnici neveden glede Sebstva. Tvoja nevednost je le navidezna, tako kot nevednost desetih norcev glede »izgubljenega« desetega moža. Ta nevednost jih je spravila v stisko.

Vedi torej, da ti pravo znanje ne ustvari nove Biti, temveč te zgolj osvobodi »nezavedne nevednosti«. Blaženost ni dodana tvoji naravi, marveč se le razodene kot tvoje pristno, naravno Stanje, večno in neminljivo. Svoje bridkosti se lahko rešiš samo tako, da spoznaš Sebstvo in si Sebstvo. Kako bi to moglo biti nedosegljivo?

II. SADHANA IN MILOST

U: Iskanje Boga poteka od pradavnine. Je bila zadnja beseda že izrečena?

M: (Nekaj časa molči.)

U: (zbeغان) Ali naj imam Bhagavanov molk za odgovor na moje vprašanje?

M: Da. *Mouna* je *Išvara-svarupa*. Zato je zapisano: »Zgovorna tišina razodeva resnico o najvišjem Brahmanu.«

U: Pravijo, da se Buda ni zanimal za poizvedovanje o Bogu.

M: Zato so mu pravili *sunja-vadin* (nihilist). V resnici se je Buda bolj posvečal usmerjanju iskalcev k spoznanju Blaženosti tukaj in zdaj, kot pa akademskim razpravam o Bogu in podobnem.

U: Bog je opisan kot razodet in nerazodet. Pravijo, da razodeti Bog vključuje svet kot del svojega Bitja. Če je tako, bi ga morali mi, kot del tega sveta, zlahka spoznati v razodeti obliki.

M: Spoznaj sebe, preden poskusiš sklepati o naravi Boga in sveta.

U: Ali spoznanje sebe vključuje spoznanje Boga?

M: Da, Bog je v tebi.

U: Kaj torej ovira moje spoznanje sebe ali Boga?

M: Tvoj blodeči um in sprevrženost.

U: Slabotno bitje sem. Zakaj vzvišena moč Gospoda v meni ne odstrani ovir?

M: Saj jo bo, če boš hrepenel po tem.

U: Zakaj On ne prebudi hrepenenja v meni?

M: Za to se mu izroči!

U: Če se izročim Bogu – ali ni treba moliti k njemu?

M: Samoizročitev je sama po sebi mogočna molitev.

U: Ampak, ali ni treba najprej razumeti naravo Boga, preden se mu izročiš?

M: Če verjameš, da bo Bog naredil zate vse, kar hočeš od njega, se mu izroči. Sicer pa pusti Boga pri miru in spoznaj sebe.

U: Ali Boga ali Guruja kaj skrbi zame?

M: Če iščeš enega ali drugega (v resnici nista dva, ampak eden in isti), bodi prepričan, da te skušata doseči z večjo skrbnostjo kot si jo sploh lahko predstavljaš.

U: Jezus je povedal priliko o izgubljeni drahmi. Žena jo išče toliko časa, dokler je ne najde.

M: To dobro ponazori resnico, da Bog oziroma Guru ves čas iščeta iskrenega iskalca. Če bi bil kovanec ničvreden, ga žena ne bi tako dolgo iskala. Ali razumeš, kaj to pomeni? Iskalec mora dokazati svojo pripravljenost s predanostjo ali s čim drugim.

U: Ampak morda ni povsem prepričan o Božji milosti.

M: Če nezrel um ne čuti Božje milosti, to ne pomeni, da je Milost odsotna, saj bi to pomenilo, da Bog včasih ni milosten, torej neha biti Bog.

U: Ali o tem govori Kristusov izrek *Kakor si veroval, naj se ti zgodi?*

M: Točno tako.

U: Pravijo, da v Upanišadah piše, da Atmana spozna samo tisti, ki ga Atman izbere. Čemu naj bi Atman sploh izbiral? In če izbira, zakaj izbere prav določeno osebo?

M: Ko sonce vzide, se razcvetijo le nekateri popki, ne vsi. Ali boš krivil sonce? Popok se niti ne more razcveteti sam od sebe, za to potrebuje sončno svetlobo.

U: Ali bi lahko rekli, da je pomoč Atmana potrebna, ker se je prav Atman zastrl s tančico Maje?

M: Da, lahko rečeš tako.

U: Če se je Atman sam zastrl s tančico, ali je ne bi moral sam odmakniti?

M: To bo storil. Ugotovi, za koga obstaja tančica!

U: Zakaj pa? Naj Atman sam odmakne tančico!

M: Če Atman govori o tančici, jo bo Atman sam odmaknil.

U: Ali je Bog oseba?

M: Da, vedno je prva oseba, Jaz; vselej stoji pred teboj. Ker daješ prednost posvetnim stvarim, se zdi, kot da se je Bog umaknil v ozadje. Če se odrečeš vsemu ostalemu in iščeš samo njega, bo ostal kot Jaz, kot Sebstvo.

U: Po advajtskem nauku naj bi bilo končno stanje Spoznanja popolna združitev z Božanskim; po nauku *visištadvajte* naj bi bilo končno stanje omejena združitev, medtem ko *dvajta* vztraja, da sploh ni nikakršne združitve. Kateri od teh pogledov naj bi bil pravilen?

M: Čemu tuhtati o tem, kaj se bo zgodilo nekoč v prihodnosti? Vsi se strinjajo, da 'jaz' obstaja. Naj iskreni iskalec, ne glede na to, kateri filozofski šoli pripada, najprej ugotovi, kaj je 'jaz'. Potem bo še dovolj časa za ugotavljanje, kakšno je končno Stanje – ali se 'jaz' zlije z najvišjim Bitjem ali ostane ločen od njega. Ne sklepaj vnaprej, ostani odprtega duha!

U: Ampak, ali malo razumevanja končnega Stanja ne bi koristilo celo duhovnemu iskalcu?

M: Če zdaj poskušaš dognati, kakšno bo končno stanje Spoznanja, to ne služi ničemur in je brez vrednosti.

U: Zakaj je tako?

M: Ker je tvoje izhodišče napačno. Tvoje dognanje je nujno odvisno od intelekta – ki pa sije le zaradi svetlobe, ki jo prejema od Sebstva. Ali ni domišljavost, če intelekt presoja o nečem, česar zgolj omejeni izraz je, in od česar prejema tisto malo svetlobe? Kako bi mogel intelekt, ki nikoli ne more doseči Sebstva, kompetentno dognati, še manj pa potrditi naravo končnega stanja Spoznanja? To je tako, kot bi poskusili meriti sončno svetlobo pri njenem viru, izhajajoč iz jakosti svetlobe, ki jo daje sveča. Vosek bi se stopil že na veliki razdalji od sonca.

Namesto da se ukvarjaš z golimi domnevami, se tukaj in zdaj posveti iskanju Resnice, ki je vselej v tebi!

III. DŽNANI IN SVET

U: Ali *džnani* zaznava svet?

M: Kdo sprašuje? *Džnani* ali *adžnani*?

U: *Adžnani*, priznam.

M: Ali svet poskuša razsojati o lastni resničnosti? Dvom se pojavi v tebi. Najprej ugotovi, kdo je dvomljivec, nato lahko razmišljaš o tem, ali je svet resničen ali ne!

U: *Adžnani* vidi in pozna svet in objekte v njem, ki vplivajo na njegova čutila dotika, okusa itd. Ali *džnani* podobno doživlja svet?

M: Govoriš o videnju in poznavanju sveta. A kako lahko poznaš pravo naravo sveta, znanega objekta, če ne poznaš sebe, spoznavajočega subjekta – brez katerega ni vednosti o objektu? Objekti nedvomno vplivajo na telo in čutila, ampak ali se je tvoje vprašanje porodilo v telesu? Ali telo reče *Zaznavam objekt; ali je resničen?* Ali ti morda svet reče *Jaz, svet, sem resničen?*

U: Samo poskušam razumeti *džnanijev* pogled na svet. Ali ga po doseženem Samospoznanju še zaznava?

M: Zakaj bi te skrbelo glede sveta in glede tega, kaj se zgodi z njim po Samospoznanju? Najprej spoznaj *Sebstvo*! Zakaj je pomembno, ali je svet zaznan ali ne? Ali ti dejstvo, da v globokem snu ne zaznavaš sveta, kakorkoli pomaga pri tvojem iskanju? In obratno, kaj zdaj izgubljaš zaradi zaznavanja sveta? *Za džnanija* in *adžnanija* je povsem nebitveno, ali zaznavata svet ali ne. Oba ga vidita, a njuni gledišči se razlikujeta.

U: Če *džnani* in *adžnani* podobno zaznavata svet – v čem je razlika med njima?

M: Ko *džnani* gleda svet, vidi *Sebstvo*, ki je podstat vsega vidnega. *Adžnani*, najsi vidi svet ali ne, je neveden glede svoje pravi Biti, *Sebstva*.

Vzemimo za primer filmsko projekcijo na platno kinodvorane. Kaj je pred teboj, preden se predstava začne? Samo platno. Na platnu vidiš celotno predstavo in po vsem videzu so slike resnične. A kar poskusi jih zgrabiti! Kaj si zgrabil? Zgolj platno, na katerem so slike videti tako resnične. Po koncu predstave, ko slike izginejo – kaj ostane? Spet platno!

Tako je tudi s *Sebstvom*. Samo *Sebstvo* obstaja, slike pa se pojavljajo in izginjajo. Če se oklepaš *Sebstva*, te ne bo zavajal videz slik. In tudi sploh ni pomembno, ali se slike pojavijo ali izginejo. *Adžnani* ignorira *Sebstvo* in misli, da je svet resničen, tako kot ob ignoriranju platna vidi le slike, kot bi obstajale ločeno od njega. Če veš, da brez *Videčega* ni mogoče ničesar videti, tako kot ni slik brez platna, ne boš zaveden. *Džnani* ve, da platno, slike in pogled nanje niso nič drugega kot *Sebstvo*. Ko so slike navzoče, je *Sebstvo* manifestirano; ko slik ni, *Sebstvo* ostaja nemanifestirano. *Za džnanija* je povsem nepomembno, ali je *Sebstvo* manifestirano ali ne. On je vedno *Sebstvo*. Toda *adžnani*, ki vidi dejavnega *džnanija*, postane zbežan.

U: Prav to me je spodbudilo, da sem zastavil prvo vprašanje: ali nekdo, ki je spoznal Sebstvo, zaznava svet tako kot mi? In če je tako, bi rad vedel, kakšne občutke je imel Bhagavan ob včerajšnjem skrivnostnem izginotju fotografije.

M: (z nasmehom) Govoriš o fotografiji templja v Maduraiju. Nekaj minut preden je izginila, so si jo obiskovalci ogledovali in podajali iz rok v roke. Očitno je založena med stranmi kake knjige ali drugega gradiva, ki so ga obiskovalci proučevali.

U: Da, ta dogodek sem imel v mislih. Kako Bhagavan gleda nanj? Ljudje so vneto iskali fotografijo, a je kljub temu niso našli. Kako Bhagavan gleda na skrivnostno izginotje fotografije ravno v trenutku, ko smo jo potrebovali?

M: Zamisli si, da me v sanjah povedeš v svojo daljno domovino, Poljsko. Potem se zbudiš in mi rečeš: »Sanjalo se mi je o tem in tem. Ali se je tudi tebi sanjalo o tem, ali pa si kako drugače izvedel, da sem te povedel na Poljsko?« Kakšen pomen boš pripisal takšnemu poizvedovanju?

U: Ampak kar zadeva pogrešano fotografijo, se je dogodek v celoti odvil vpričo Sri Bhagavana.

M: Gledanje fotografije, njeno izginotje, pa tudi tvoje trenutno poizvedovanje so zgolj delovanje uma.

Zgodba iz *Puran* ponazarja to dejstvo. Ko so pogrešili Sito v gozdnem zavetišču, se jo je Rama odpravil iskat, tarnajoč *O Sita, Sita!* Kot pravi zgodba, sta Parvati in Paramešvara od zgoraj videla, kaj se dogaja v gozdu. Parvati je izrazila presenečenje in rekla Šivi: »Hvalil si Ramo kot popolno bitje. Poglej, kako se obnaša in kako žaluje zaradi izgube Site.« Šiva je odgovoril: »Če dvomiš o Ramovi popolnosti, ga sama preizkusi! S tvojo *joga-majo* se preobrazi v podobo Site in se pojavi pred njim!« Parvati je storila tako. Pojavila se je pred Ramo, prav takšna kot Sita, a na njeno osuplost se Rama ni zmenil za njeno navzočnost in je nadaljeval iskanje, kot bi bil slep, kličeč: »O Sita, o Sita!«

U: Ne dojamem nauka zgodbe.

M: Če bi Rama zares iskal Sitino telesno navzočnost, bi prepoznal osebo, stoječo pred njim, kot izgubljeno Sito. Toda ne, pogrešana Sita je bila prav tako neresnična kot Sita, ki se je pojavila pred njegovimi očmi. Rama ni bil slep, bil pa je *džnani*. Zanj je bilo vse enako neresnično: najprej bivanje Site v gozdnem zavetišču, potem njeno izginotje, Ramovo iskanje in tudi navzočnost Parvati v Sitini podobi. Ali zdaj razumeš stališče o pogrešani fotografiji?

U: Ne morem reči, da mi je vse jasno. Ali je svet, ki ga vidimo, zaznavamo in občutimo na mnoge načine, nekakšna iluzija, podobna sanjam?

M: Če iščeš Resnico in zgolj Resnico, zate ni druge možnosti, kot da sprejmeš neresničnost sveta.

U: Zakaj?

M: Razlog je enostaven. Dokler se ne boš otresel predstave, da je svet resničen, se bo tvoj um venomer gnal za njim. Če imaš videz za resničnost, ne boš nikoli spoznal same Resničnosti, čeprav samo Resničnost obstaja. To poanto ponazarja primerjava z vrvjo, ki postane navidezna kača. Dokler vidiš kačo, ne moreš videti vrvi kot takšne. Neobstoječa kača zate postane resnična, medtem ko se resnična vrv zdi povsem neobstoječa.

U: Lahko je sprejeti tezo, da svet navsezadnje ni resničen, a težko se je prepričati, da je zares neresničen.

M: Tudi tvoj sanjski svet je resničen, dokler sanjaš. Dokler sanje trajajo, je resnično vse, kar v njih vidiš, občutiš itd.

U: Ali torej svet ni nič boljši od sanj?

M: Kaj je narobe z občutkom resničnosti, ki ga imaš, dokler sanjaš? Morda sanjaš o nečem povsem nemogočem, na primer, da se veselo pomenkuješ z nekom, ki je že umrl. V sanjah mogoče za hip podvomiš in si rečeš *Ali ni že umrl*, vendar se tvoj um nekako uskladi s sanjskim prizorom – in za vse sanjske namene je ta oseba kakor živa. Z drugimi besedami, sanje kot sanje ti ne dopuščajo dvoma o svoji resničnosti. Pri vsem tem pa nisi zmožen podvomiti o resničnosti sveta, ki ga doživljaš v budnosti. Kako bi mogel um, ki je sam ustvaril svet, sprejeti dejstvo, da je svet neresničen? Tu se pokaže vrednost primerjave med svetom v budnosti in sanjskim svetom. Oba sta zgolj stvaritvi uma; in dokler je um zatopljen v enega ali drugega, ugotavlja, da ni zmožen zanikati resničnosti sanjskega sveta v času sanjanja in budnega sveta v času budnosti. Če pa, nasprotno, povsem odmakneš um od sveta, ga usmeriš navznoter in tako bivaš – se pravi, če venomer ostajaš buden za Sebstvo, ki je podstat vseh izkustev, boš odkril, da je svet, ki se ga zdaj edinega zavedaš, prav tako neresničen kakor svet, v katerem si živel v sanjah.

U: Kot sem že rekel, vidimo, občutimo in zaznavamo svet na mnoge načine. Ti občutki so odzivi na objekte, ki jih vidimo, čutimo itd. – in niso umske stvaritve kakor tiste v sanjah, ki se razlikujejo ne le od človeka do človeka, ampak tudi pri istem človeku. Ali ni to zadosten dokaz za objektivno resničnost sveta?

M: Vse to govorjenje o nedoslednostih in pripisovanje le-teh sanjskemu svetu se pojavi le zdaj, ko si buden. Dokler si sanjal, so bile sanje popolnoma povezana celota. Se pravi, če si bil v sanjah žejen, si si z iluzornim pitjem iluzorne vode potešil iluzorno žejo. A vse to je bilo zate resnično, prav nič iluzorno, vse dokler se nisi zavedel, da so bile sanje v celoti iluzorne. Podobno je s svetom v budnosti; in občutki, ki jih zdaj doživljaš, so usklajeni, zato da ti dajejo vtis, da je svet resničen. Če pa je svet, nasprotno, samobitna resničnost (očitno misliš to, ko praviš, da je objektivni) – kaj mu preprečuje, da bi se ti razodel v spanju? Ne rečeš, da v spanju nisi obstajal.

U: Pa tudi ne zanikam obstoja sveta, medtem ko spim. Ves ta čas je obstajal. Če ga jaz nisem videl med spanjem, so ga videli drugi, ki niso spali.

M: Ali si moral klicati priče z dokazi, da si lahko rekel, da si obstajal med spanjem? Zakaj torej zdaj potrebuješ njihove dokaze? »Drugi« ti lahko le v času tvoje budnosti rečejo, da so videli svet v času tvojega spanja. S tvojim obstojem je drugače. Ob prebujenju rečeš, da si dobro spal. V tolikšni meri se torej zavedaš sebe v najglobljem snu, medtem ko tedaj nimaš niti najrahljše predstave o obstoju sveta. In celo zdaj, ko si buden – ali svet reče 'resničen sem', ali to rečeš ti?

U: Seveda jaz rečem, ampak to rečem o svetu.

M: No, potem te ima svet, za katerega praviš, da je resničen, dejansko za norca, ker želiš dokazati njegovo resničnost, medtem ko ne veš ničesar o svoji lastni Resničnosti. Tako ali drugače hočeš verjeti, da je svet resničen. Kaj je merilo Resničnosti? Resnično je samo to, kar obstaja samo po sebi, kar razodeva samo sebe, in kar je večno ter nespremenljivo. Ali svet obstaja sam po sebi? Ga je bilo kdaj mogoče videti brez pomoči uma? V snu ni ne uma ne sveta. V budnosti obstaja um in obstaja svet. Kaj pomeni ta dosledni sočasni obstoj? Poznaš načela induktivne logike, ki veljajo za temelj znanstvenega raziskovanja. Zakaj ne razsojaš o vprašanju resničnosti sveta v luči splošno sprejetih logičnih načel?

O sebi lahko rečeš: »Obstajam.« Se pravi, to ni le obstoj, marveč Obstoj, ki se ga zavedaš. V resnici je tvoj Obstoj istoveten z Zavestjo.

U: Svet se morda ne zaveda sebe, vendar obstaja.

M: Zavest se vedno zaveda Sebe. Če se zavedaš česarkoli, se v bistvu zavedaš sebe. Obstoj, ki se ne zaveda sebe, je protisloven izraz. To sploh ni obstoj, temveč je obstoj temu le pripisan, medtem ko resnični Obstoj, *Sat*, ni pripisan, ampak je Stvarnost sama. To je *vastu*. Resničnost je zato znana kot *sat-čit*, Bit-Zavest, pri čemer ena nikoli ne izključuje druge. Svet niti ne obstaja sam po sebi, niti se ne zaveda svojega obstoja. Kako moreš reči, da je takšen svet resničen?

In kakšna je narava sveta? Svet se nenehno spreminja, je neprekinjen, neskončen tok. Svet, ki je od nečesa odvisen, ki se ne zaveda sebe in se vedno spreminja, ne more biti resničen.

U: Zahodna empirična znanost [glej opombo na koncu poglavja] ima svet za resničen, razen tega pa so v Vedah in sorodnih spisih navedeni izčrpní kozmološki opisi sveta in njegovega izvora. Čemu bi pisali o tem, če je svet neresničen?

M: Osnovni namen Ved in sorodnih spisov je poučiti ljudi o naravi večnega Atmana in avtoritativno izjaviti: »Ti si To!«

U: Strinjam se. Ampak čemu bi razpredali obširne kozmološke razlage, če ne bi imeli sveta za resničnega?

M: Uveljavi v praksi, kar sprejemaš v teoriji, ostalo pa pusti pri miru! *Šastre* morajo usmerjati vse tipe iskalcev Resnice – in vsi nimajo enake umske zasnove. Česar ne moreš sprejeti, naj bo zate *artha-vada* oziroma pomožni argument.

OPOMBA

Ko spraševalec išče podporo sodobne znanosti za ubranitev svojega stališča, zgolj pripisuje znanosti svoje lastne poglede. Nedavne znanstvene raziskave so enkrat za vselej uničile mit o zdravorazumskem pojmovanju resničnosti sveta kot o nekakšni čvrsti, oprijemljivi masi, ki obstaja sama po sebi.

Na koncu koncev svet čutnih zaznav sestoji iz dveh kategorij: časa in prostora. Poglejmo, kaj je Sir James Jeans zapisal v svoji knjigi *The New Background of Science* kot sklep na osnovi poskusov v zvezi z Einsteinovo relativnostno teorijo.

»Ugotavljamo, da prostor ne pomeni nič brez našega zaznavanja objektov, in da čas ne pomeni nič brez našega doživljanja dogodkov. Prostor se začne dozdevati kot zgolj *izmislek našega uma* [naša snovna telesa so zgolj stvari v prostoru – *glej 16. verz Bhagavanovega dela Ulladu Narpadu, v angl. prevodu Truth Revealed*], na Naravo neupravičeno raztegnjeni subjektivni koncept, ki nam pomaga razumeti in opisati razporeditev objektov, kot jih vidimo. In čas se zdi naslednji izmislek [brez preteklosti in prihodnosti je čas, kot ga ljudje na splošno pojmujejo, zgolj mit – *glej 15. verz Ulladu Narpadu*], ki služi podobnemu namenu – razvrščanju dogodkov, ki se nam zgodijo.«

Bralec naj upošteva, da če ima sodobna znanost čas in prostor zgolj za izmisleka, ki ju ustvari človeški um, objekti in dogodki *ipso facto* postanejo zgolj stvaritve uma (*glej 17. in 18. verz Ulladu Narpadu*), saj jih ne more biti brez časa in prostora.

Kar zadeva trdnost, ki jo laik pripisuje snovi, nam sodobna eksperimentalna fizika posreduje naslednje ugotovitve:

1. Znanost ne ve ničesar o pravi naravi sestavnih delov atoma. Pozna le sevanje, ki izhaja iz njega, *nikakor pa ne samega vira*.
2. Atom nenehno seva energijo, zato elektrona v nekem trenutku nikakor ni mogoče istovetiti z elektronom v drugem trenutku.
3. »Elektron docela izgubi lastnosti 'stvari', kot jo pojmuje zdrava pamet; je zgolj *sfera*, iz katere utegne sevati energija.« (Bertrand Russell: *Outline of Philosophy*)

Sledi Russlov sklep: »Predvsem po zaslugi dveh nemških fizikov, Heisenburga in Schrodingerja, so se zdaj razblinili poslednji sledovi nekdanjega trdnega atoma. Snov je postala tako fantomska, kot bi bila del spiritistične seanse.«

Bralec naj zdaj sam presodi, v čem se svet čutnih zaznav v budnosti bistveno razlikuje od sveta nočnih sanj. Pri tem naj ima v mislih vse povedano v tem poglavju in še naslednji stavek iz knjižice *Kdo sem jaz*: »Budnost je dolga, sanje so kratke; druge razlike ni.«

Odmev te resnice v sodobni znanosti je dr. Eddington izrazil z besedami: »Iskreno priznanje, da se fizikalna znanost ukvarja s svetom senc, je eden najpomembnejših prebojev... *V svetu fizike opazujemo senčno gledališče, ki uprizarja dramo vsakdanjega življenja*. [Sri Bhagavan pravi temu 'projekcija slik na filmskem platnu'.] Senca mojega komolca počiva na senčni mizi, medtem ko senčno črnilo teče po senčnem papirju.« (*The Nature of the Physical World*)

IV. SRCE JE SEBSTVO

U: Sri Bhagavan govori o srcu kot o sedežu Zavesti, istovetnem s Sebством. Kakšen pomen ima pravzaprav srce?

M: Vprašanje o srcu se pojavi, ker te zanima iskanje vira zavesti. Vsakega globoko razmišljujočega človeka neustavljivo privlači poizvedovanje o 'jazu' in njegovi naravi. To lahko imenuješ, kakor hočeš – Bog, Sebstvo, srce ali sedež zavesti. Vse to je eno in isto. Razumeti je treba, da Srce pomeni jedro našega bitja, Središče, brez katerega sploh ni ničesar.

U: Ampak Sri Bhagavan je kot srce označil posebno točko na snovnem telesu, namreč v prsnem košu, dva prsta od sredine.

M: Da, po pričevanju Modrecev je tam središče duhovnega izkustva. Duhovno srčno središče se docela razlikuje od mišičnega organa z imenom srce, ki poganja kri po telesu. Duhovno srčno središče ni telesni organ. O srcu lahko rečeš le to, da je srčika tvojega bitja, da je to, s čimer si zares istoveten (kar dobesedno pomeni tudi sanskrtski izraz), najsi bo v budnosti, v spanju ali v sanjah, če se posvečaš delu ali če si zatopljen v *samadhi*.

U: Če je tako, kako ga je mogoče omejiti na del telesa? Določiti lokacijo srca bi pomenilo postaviti fiziološke omejitve Temu, kar je onstran prostora in časa.

M: Res je tako. Toda človek, ki postavi vprašanje o položaju srca, sebe doživlja kot bivajočega s telesom oziroma v njem. Ko zdaj postavljaš vprašanja, ali boš rekel, da je tukaj samo tvoje telo, ti pa govoriš od nekod drugod? Ne, sprejemaš svoj telesni obstoj. S tega gledišča je izrečena vsakršna omemba snovnega telesa.

V resnici je čista Zavest nedeljiva, nima sestavnih delov. Nima oblike ali lika, ni nobenega »znotraj« ali »zunaj«. Za Zavest ne obstajata »desno« in »levo«. Čista Zavest, ki je srce, vključuje vse; nič ni zunaj nje, nič ni ločeno od nje. To je najvišja Resnica.

S tega absolutnega stališča srce, Sebstvo ali Zavest ne more imeti posebne lokacije, določene v snovnem telesu. Zakaj ne? Telo je zgolj projekcija uma, um pa je samo šibek odsev sijočega srca. Kako bi moglo To, kar vsebuje vse, biti omejeno na majhen del snovnega telesa, ki je zgolj neskončno majhen izraz edine Resničnosti?

A ljudje tega ne razumejo. Ne morejo si kaj, da ne bi razmišljali v okvirih snovnega telesa in sveta. Na primer, ti praviš: »V ta ašram sem prispel po dolgi poti iz moje dežele z one strani Himalaje.« Ampak to ni res. Kje so »prihajanje«, »odhajanje« ali sploh kakšno gibanje za edinega, vseprežemajočega Duha, ki je v resnici ti? *Ti* si, kjer si bil vedno. Le tvoje telo je bilo prepeljano iz kraja v kraj, dokler ni prispelo v ta ašram.

To je enostavna resnica, ki pa se zdi nekaj povsem namišljenega človeku, ki se ima za subjekt, živeč v objektivnem svetu.

Da bi se približali ravni običajnega razumevanja, je Srcu dodeljen prostor v snovnem telesu.

U: Kako naj potem razumem Sri Bhagavanovo izjavo, da se *izkustvo* srčnega središča zgodi v določeni točki v prsnem košu?

M: Ko boš sprejel, da je z vidika absolutne resnice Srce, kot čista Zavest, onkraj prostora in časa, boš zlahka uvidel ostalo v pravi perspektivi.

U: Zgolj s tega izhodišča sem postavil vprašanje o položaju srca. Sprašujem po Sri Bhagavanovem izkustvu.

M: Čista Zavest, povsem nepovezana s snovnim telesom in presegajoča um, je stvar direktnega izkustva. Modreci poznajo svoje breztelesno, večno Bivanje, tako kot običajni človek pozna svoj telesni obstoj. Toda izkustvo Zavesti je mogoče doživeti ob zavedanju telesa ali brez njega. V breztelesnem izkustvu čiste Zavesti je modrec onstran časa in prostora. Tedaj se nikakor ne more pojaviti vprašanje o položaju srca. Ker pa se snovno telo, ločeno od Zavesti, ne ohrani pri življenju, mora čista Zavest ohranjati telesno zavest. Slednja je po svoji naravi omejena in nikoli ne more imeti enakega obsega kot prva, ki je neskončna in večna. Telesna zavest je zgolj kakor monada, miniaturni odsev čiste Zavesti, s katero se je poistovetil Modrec. Zato je zanj telesna zavest tako rekoč le rahel odsev svetlobe samobitne, neskončne Zavesti, ki je On sam. Zgolj v tem smislu se Modrec zaveda svojega telesnega obstoja. Ker se Modrec med breztelesnim izkustvom srca kot čiste Zavesti niti malo ne zaveda telesa, lokalizira svojo absolutno izkušnjo v omejitve snovnega telesa z nekakšnim občutjem-spominjanjem, ki nastopi, ko Modrec biva s telesno zavestjo.

U: Človeku, kakršen sem jaz, ki nima ne direktnega izkustva srca ne poznejšega spomina nanj, je to nekako težko razumeti. Glede lege srca se moramo najbrž zanesti na nekakšno ugibanje.

M: Če bi bilo določanje položaja srca odvisno od ugibanja celo v primeru običajnega človeka, vprašanje gotovo ne bi bilo vredno posebnega razmisleka. Ne, ni se ti treba zanašati na ugibanje, temveč na nezmotljivo intuicijo.

U: Komu je namenjena intuicija?

M: Prav vsakomur.

U: Ali mi Sri Bhagavan pripisuje intuitivno poznavanje srca?

M: Ne srca, marveč položaja srca v povezavi s tvojo identiteto.

U: Ali Sri Bhagavan meni, da intuitivno poznam položaj srca v snovnem telesu?

M: Zakaj ne?

U: (pokaže nase) Ali Sri Bhagavan govori o *meni* osebno?

M: Da. To je intuicija! Kako si s kretnjo pravkar pokazal nase? Ali se nisi s prstom dotaknil desne strani prsnega koša? Natančno tam je prostor srčnega središča.

U: Če nisem direktno spoznal srčnega središča, se moram torej zanesti na takšno intuicijo?

M: Kaj bi bilo narobe s tem? Mar šolar, ki reče *Pravilno sem izračunal*, ali ki te vpraša *Ali naj stečem in ti prinesem knjigo*, pokaže na glavo, ki je pravilno izračunala, ali na noge, ki ga bodo hitro ponesle, da bo brž prinesel knjigo? Ne, v obeh primerih s prstom povsem spontano pokaže na desno stran prsi in tako nedolžno izrazi globoko resnico, da je vir »občutka za jaz« prav tam. Nezmotljiva intuicija ga vodi, ko tako pokaže nase, na srce, ki je *Sebstvo*. Ta gib je povsem *nezaveden* in *univerzalen*, se pravi, da je enak pri vsakem človeku.

Ali lahko zahtevaš še trdnejši dokaz za položaj srčnega središča v snovnem telesu?

V. POLOŽAJ SRCA

U: Toda slišal sem Svetnika praviti, da je doživel svoje duhovno izkustvo v točki med obrvmi.

M: Kot sem že rekel, najvišje in popolno Spoznanje presega razmerje med subjektom in objektom. Ko je to doseženo, ni pomembno, kje doživiš duhovno izkustvo.

U: Ampak vprašanje je, katero gledišče je pravilno: a) središče duhovnega izkustva je točka med obrvmi, ali b) središče duhovnega izkustva je srce.

M: Za potrebe duhovne vadbe se lahko koncentriraš na točko med obrvmi. To je potem *bhavana* ali umska domišljajska kontemplacija. Toda najvišje stanje *anubhave* oziroma Spoznanja, s katerim se povsem poistovetiš in v katerem se tvoja

individualnost povsem razblini, presega um. Tedaj ne more biti opredmetenega središča, ki bi ga ti doživljal kot subjekt, različen in ločen od njega.

U: Vprašanje bi rad zastavil še malo drugače. Ali lahko rečemo, da je točka med obrvmi sedež Sebstva?

M: Priznavaš, da je Sebstvo temeljni vir zavesti, in da ostaja enako v vseh treh umskih stanjih. A poglej, kaj se zgodi, ko meditant postane zaspan. Prvi znak je, da mu glava začne omahovati. To se ne bi moglo zgoditi, če bi bil sedež Sebstva med obrvmi ali v drugi točki v glavi.

Če v spanju ne doživiš izkustva Sebstva med obrvmi, temu središču ni mogoče reči sedež Sebstva, ne da bi to pomenilo, da Sebstvo pogosto zapusti svoj prostor – kar pa je nesmisel.

Dejstvo je, da duhovni iskalec (*sadhaka*) lahko doživi izkustvo v kateremkoli središču oziroma čakri, na katero osredotoči svoj um. Vendar specifični prostor doživetja zato še ne postane sedež Sebstva.

Zanimiva zgodba o Kamalu, sinu svetnika Kabirja, lepo ponazarja, da glave (in še manj točke med obrvmi) ne moremo imeti za sedež Sebstva.

Kabir je bil močno predan Sri Rami. Nikoli ni pozabil nahraniti tistih, ki so s petjem slavili Gospoda, ki ga je tako oboževal. Toda ob neki priložnosti je nanoslo tako, da ni imel denarja za nakup hrane za častilce, ki naj bi se zbrali naslednji dan. A zanj ni bilo druge možnosti, kot da nekako priskrbi vse potrebno do jutra. Zato sta se s sinom zvečer odpravila po potrebni živež.

Zgodba pravi, da sta oče in sin napravila luknjo v steno trgovčeve hiše in odnesla zaloge hrane. Potem se je sin vrnil noter, saj je čutil moralno obvezo prebuditi trgovčevo družino in povedati, da so jim vlomili v hišo. Ko je to naredil, je fant hotel zbežati skozi luknjo in se pridružiti očetu na drugi strani. A njegovo telo se je zataknilo v odprtini. Trgovec se je že bližal – in če bi prepoznal fanta, bi naslednji dan Ramovi častilci ostali brez hrane. Zato je zaklical očetu, naj mu odreže glavo in jo odnese s seboj. Kabir je storil tako in uspel uiti z ukradenim živežem in s sinovo glavo, ki jo je po prihodu domov dobro skrnil. Naslednji dan je Kabir, ne ozirajoč se na dogodke prejšnjega večera, pripravil gostijo za *bhakte*. Rekel si je: »Če je Ramova volja, da je moj sin mrtev, naj bo tako.« Zvečer se je s skupino častilcev, kot običajno, odpravil na sprevod skozi mesto. Peli so v čast Bogu in podobno.

Medtem je oropani trgovec poročal kralju o nočnem dogodku. Predal mu je obglavljeno Kamalovo truplo, ki pa je bilo povsem neuporabno za prepoznavo vlomilca. Kralj je želel izvedeti, kdo je to, zato je dal privezati truplo na vidno mesto ob glavni cesti, zato da bi lahko v bližini skriti stražniki izprašali ali aretirali vsakega, ki bi zahteval truplo ali ga želel odnesti. Pokojnikovi bližnji namreč nikoli ne pustijo trupla vnemar, ne da bi opravili pogrebni obred.

Kabirjeva družba je med zanosnim petjem pobožnih pesmi (*bhadžan*) prišla po glavni cesti do obglavljenega Kamalovega telesa. Na presenečenje vseh je truplo, ki naj bi bilo mrtvo kot hlod, začelo ploskati v ritmu napeva.

Zgodba spodbija domnevo, da naj bi bila glava oziroma točka med obrvmi sedež Sebstva. Naj še omenim, da ko vojak med bitko z nenadnim in močnim udarcem meča odseka glavo nasprotnika, truplo še nekaj časa teče ali premika ude, kakor v navideznem boju, in šele potem pade na tla.

U: Toda Kamalovo telo je bilo mrtvo že več ur!

M: To, čemur praviš smrt, res ni bilo kako izjemno izkustvo za Kamala. Povedal bom zgodbo o tem, kaj se je zgodilo v njegovih mlajših letih.

Imel je prijatelja iste starosti, s katerim se je frnikolal in podobno. Bila sta dogovorjena, da če eden od njiju dolguje drugemu igro ali dve, odigrata to igro naslednji dan. Nekega večera sta se poslovila in Kamal je imel eno igro v dobrem. Naslednji dan se je Kamal odpravil k prijatelju, da bi odigrala »revanšo«. Ko je prišel do hiše, je zagledal fanta, ležečega na verandi in okoli njega jokajoče sorodnike. »Kaj je narobe« je vprašal Kamal. »Sinoči se je igral z menoj in dolguje mi igro.« Sorodniki so še močnejše zajokali in rekli, da je fant mrtev. »Ne,« je dejal Kamal, »ni mrtev, ampak se samo dela mrtvega, da bi se izognil igri, ki mi jo dolguje.« Sorodniki so ugovarjali, rekoč, naj se sam prepriča, da je fant zares mrtev, da je njegovo telo hladno in otrplo. »Ampak vse to je zgolj pretveza, dobro vem. Kaj potem, če je telo hladno in otrplo? Tudi jaz lahko postanem takšen.« Po teh besedah je Kamal legel na tla – in kot bi trenil, je bil mrtev.

Ubogi sorodniki, ki so do takrat objokovali smrt lastnega otroka, so bili že dovolj nesrečni in potrti, zdaj pa so začeli objokovati še Kamalovo smrt. A Kamal se je dvignil na komolce in rekel: »Ali zdaj vidite? Bil sem, kot bi vi rekli, mrtev, vendar sem spet pokonci, živ in zdrav. Tako me hoče zavesti tudi prijatelj, ampak s takšno pretvezo se meni ne more izmakniti.«

Nazadnje, tako pravi zgodba, je Kamal s prirojeno svetniškostjo povrnil življenje mrtvemu fantu in dobil priložnost za »revanšo«, ki jo je imel v dobrem. Nauk je tak, da smrt telesa ne pomeni izničenja Sebstva. Povezava Sebstva s telesom ni omejena z rojstvom in smrtjo, njegov prostor v snovnem telesu pa ni odrejen s človekovim izkustvom, ki ga doživi nekje v telesu, na primer med obrvmi, zato ker se je med meditacijo osredotočal na tisto točko. Najvišje stanje Samozavedanja ni nikoli odsotno; presega tri stanja uma, pa tudi življenje in smrt.

U: Sri Bhagavan pravi, da lahko Sebstvo deluje v kateremkoli središču oziroma *čakri*, medtem ko je njegov sedež v srcu. Ali torej ni mogoče, da bi z vadbo intenzivne koncentracije oziroma *dhjane* na točko med obrvmi, prav to središče postalo sedež Sebstva?

M: Dokler je to le vadba koncentracije z osredotočanjem pozornosti v eno točko, je vsakršno razglabljanje o sedežu Sebstva zgolj teoretiziranje. Sebe imaš za subjekt, za videčega, medtem ko točka, v katero usmeriš svojo pozornost, postane videni objekt.

To je zgolj *bhavana*. Ko, nasprotno, vidiš Vidca samega, se zliješ s Sebstvom, postaneš eno z njim. To je Srce.

U: Ali je torej priporočljivo vaditi osredotočanje na točko med obrvmi?

M: Končni rezultat vadbe katerekoli vrste *dhjane* je, da objekt, na katerega *sadhaka* fiksira svoj um, preneha obstajati kot različen in ločen od subjekta. Subjekt in objekt postaneta eno Sebstvo – in to je Srce.

Vadba osredotočanja na središče med obrvmi je ena od metod *sadhane*, in z njo je mogoče začasno učinkovito obvladati misli. Razlog je v tem, da je vse mišljenje ekstravertna dejavnost uma, predvsem pa misel na začetku sledi »pogledu« – fizičnemu ali mentalnemu.

Vendar je treba pripomniti, da mora duhovno vadbo, pri kateri usmerimo pozornost med obrvi, spremljati *džapa*. Kajti za fizičnim očesom je *naslednje po pomembnosti fizično uho* – bodisi za obvladovanje bodisi za motenje uma. *Za očesom uma* (to je vidno predstavljanje objekta v umu) je *naslednje po pomenu uho uma* (to je mentalna artikulacija govora) – bodisi za obvladovanje in s tem krepitev uma, bodisi za motenje uma in s tem za njegovo razpršenost.

Medtem ko osredotočaš notranji pogled na središče, na primer med obrvi, bi zato moral vaditi tudi mentalno izgovarjanje svetega imena ali mantre, sicer boš kmalu izgubil objekt koncentracije izpred oči.

Sadhana, kot sem jo tu opisal, vodi k poistovetenju Imena, Besede ali Sebstva – kakorkoli želiš temu reči – s središčem, izbranim za namen *dhjane*. Čista Zavest, Sebstvo ali Srce – to je končno Spoznanje.

U: Zakaj nam Sri Bhagavan ne svetuje, naj vadimo koncentracijo na neko določeno središče oziroma *čakro*?

M: V *Joga šastrah* piše, da je *sahasrara* oziroma možgani sedež Sebstva. *Puruša Sukta* oznanja, da je srce sedež Sebstva. Da bi odvrnil iskalca od morebitnega dvoma, mu rečem, naj se oprime »niti« oziroma vodila občutka jaza ali občutka *jaz sem*, in mu sledi do njegovega vira. Namreč, prvič je nemogoče, da bi kdo kakorkoli dvomil o svojem občutenju Jaza, in drugič, naj se človek odloči za katerokoli duhovno pot, je končni cilj spoznanje vira, iz katerega prihaja občutek *jaz sem*, ki je temeljno dejstvo tvojega obstoja.

Če torej vadiš *atma vičaro*, boš dosegel Srce, ki je Sebstvo.

VI. AHAM IN AHAM-VRITTI

U: Kako bi moglo kakršnokoli poizvedovanje, ki ga sproži ego, razkriti neresničnost ega?

M: Ko se potopiš v Vir, od koder izhaja *aham-vritti*, je pojavni obstoj ega presežen.

U: Ampak ali ni *aham-vritti* le ena od treh oblik, v katerih se izraža ego? *Joga Vasišta* in druga starodavna besedila pravijo, da ima ego tri oblike.

M: Tako je. Piše, da ima ego tri telesa – grobo, subtilno in kavzalno –, a ta opis je namenjen le analitični razlagi. Če bi bila metoda poizvedovanja odvisna od oblike ega, se lahko zaneseš, da bi bilo vsakršno poizvedovanje povsem nemogoče, ker ego lahko privzame celo množico oblik. Za namen *džnana-vičare* moraš torej nadaljevati na temelju ideje, da ima ego samo eno obliko, namreč *aham-vritti*.

U: Ampak to se lahko izkaže kot nezadostno za dosego *džnane*.

M: Samospraševanje, s sledenjem vodilu *aham-vritti*, je kakor pes, ki po vonju izsledi gospodarja. Gospodar utegne biti na oddaljenem, neznanem kraju, a to nikakor ne ovira psa, da ga ne bi izsledil. Gospodarjev vonj je neizogljivo vodilo za žival – in ni pomembno nič drugega, recimo kakšno oblačilo ima na sebi ali kakšne postave je. Psa nič ne zmoti pri iskanju. Drži se vonja in nazadnje mu uspe najti gospodarja.

U: Še vedno ostaja odprto vprašanje, zakaj naj bi iskanje vira *aham-vrittija*, za razliko od drugih *vrittijev*, veljalo za direktno pot do Samospoznanja.

M: Beseda *aham* je že sama po sebi zelo sugestivna. Dve črki besede, se pravi A in HA, sta prva in zadnja črka sanskrtske abecede. Beseda želi izraziti namig, da obsega vse. Kako? Zato, ker *aham* pomeni prav obstoj.

Čeprav je koncept občutka jaza oziroma občutka *jaz sem* v praksi znan kot *aham-vritti*, ni v resnici *vritti*, kakor drugi umski *vrittiji*. Namreč, za razliko od drugih *vrittijev*, ki v bistvu niso povezani med seboj, je *aham-vritti* enako in temeljno povezan prav z vsakim umskim *vrittijem*. Brez *aham-vrittija* ne more biti nobenega drugega *vrittija*, medtem ko *aham-vritti* lahko obstaja sam, neodvisno od kateregakoli drugega umskega *vrittija*. *Aham-vritti* je zatorej v temelju različen od drugih *vrittijev*. Zato iskanje vira *aham-vrittija* ni zgolj iskanje temelja ene od oblik ega, marveč je iskanje samega Vira, iz katerega izhaja občutek *jaz sem*. Drugače povedano, iskanje in spoznanje vira ega v obliki *aham-vrittija* vedno pomeni preseganje ega v vseh možnih oblikah.

U: Priznavam, da *aham-vritti* v bistvu vključuje vse oblike ega. Ampak zakaj naj bi izbrali samo ta *vritti* za metodo samospraševanja?

M: Ker je edino dejstvo tvojega obstoja, ki ga ni mogoče nadalje reducirati. Ker je iskanje njegovega vira edina praktična pot do spoznanja Sebstva. Pravijo, da ima ego kavzalno telo – a kako bi mogel tega spremeniti v subjekt svojega iskanja? Ko ego privzame to obliko, si potopljen v temo spanca.

U: Toda ali ni ego v svojih subtilnih in kavzalnih oblikah preveč neoprijemljiv, da bi se ga mogli lotiti s poizvedovanjem o viru *aham-vrittija* v času, ko je um buden?

M: Ne. Poizvedovanje o viru *aham-vrittija* načenja prav vprašanje obstoja ega. Zato téma subtilnosti oblik ega ni vredna pozornosti.

U: Edini namen je spoznati nepogojeno, čisto Bit Sebstva, ki v nobenem pogledu ni odvisna od ega. Kako torej poizvedovanje o egu v obliki *aham-vrittija* sploh lahko koristi?

M: S funkcionalnega vidika oblike, dejavnosti ali kakorkoli želiš temu reči (ego je nesnoven, praktično nezaznaven) ima ego eno samo značilnost: deluje kakor vez med Sebstvom, ki je čista Zavest, in snovnim telesom, ki je inertno in brezčutno. Egu zato pravijo *čit-džada granthi*. Pri odkrivanju vira *aham-vrittija* te zanima bistveni vidik ega – *čit*. Zato mora poizvedovanje privedi do spoznanja čiste zavesti Sebstva.

U: Kakšno je razmerje med čisto zavestjo, kakršno spozna *džnani*, in občutkom *jaz sem*, ki ga sprejemamo kot temeljno dejstvo obstoja?

M: Nedeljena zavest čiste Biti je Srce ali *hridayam*, in to si ti v resnici – kot naznači že sama beseda (*hrit + ajam = srce sem jaz*). Iz srca se dvigne občutek *jaz sem*, kot temeljno dejstvo človekovega izkustva. Samo po sebi ima značaj *šuddha-sattve*. Zdi se, da se *džnanijev* 'jaz' ohrani prav v tej *šuddha-sattva svarupi*, neomadeževani z *radžasom* ali *tamasom*.

U: Pri *džnaniju* se ego ohrani v *satvični* obliki in je zato videti kot nekaj resničnega. Imam prav?

M: Ne. Obstoj ega v kakršnikoli obliki, najsibo pri *džnaniju* ali *adžnaniju*, je sam po sebi le navidezen. Toda pri *adžnaniju*, ki je zaveden v mišljenje, da sta budnost in svet resnična, se tudi ego zdi resničen. Ker *adžnani* vidi, da *džnani* deluje kakor drugi ljudje, si ne more kaj, da ne bi predpostavljajl neke oblike individualnosti tudi pri njem.

U: Kako potemtakem *aham-vritti* deluje pri *džnaniju*?

M: Pri njem sploh ne deluje. *Džnanijeva lakšaja* je srce samo, saj je *džnani* povsem istoveten z nedeljeno, čisto Zavestjo, ki jo *Upanišade* imenujejo *Pradžnana*. *Pradžnana* je v resnici Brahman, Absolut, in razen *Pradžnane* ni nobenega Brahmana.

U: Kako torej pri *adžnaniju* nastopi ta nesrečna nevednost glede edine Resničnosti?

M: *Adžnani* vidi le um, ki je samo odsev luči čiste Zavesti, izvirajoče iz srca. Ničesar ne ve o srcu samem. Zakaj je tako? Ker je njegov um usmerjen navzven in nikoli ni iskal svojega Vira.

U: Kaj preprečuje neskončni, nedeljeni luči Zavesti, izvirajoči iz srca, da bi se razodela *adžnaniju*?

M: Tako kot voda v posodi odseva velikansko sonce v ozkih mejah posode, tudi *vasane* oziroma speča umska nagnjenja posameznika, ki delujejo kot odsevalniki, lovijo in odbijajo vseprežemajočo, neskončno luč Zavesti, izvirajočo iz srca in navzočo v obliki odseva pojava, imenovanega um. *Adžnani* vidi samo ta odsev in je zaveden v prepričanje, da je sam omejeno bitje, *dživa*.

Če um s poizvedovanjem o viru *aham-vrittija* postane introvertiran, *vasane* ugasnejo – in v odsotnosti odsevalnika izgine tudi odsevani pojav, torej um, ki ga vpije svetloba edine Resničnosti, Srca.

To je celota in bistvo vsega, kar mora duhovni iskalec vedeti. Od njega se brezpogojno zahteva iskreno in osredotočeno poizvedovanje o viru *aham-vrittija*.

U: Ampak vsako njegovo prizadevanje je omejeno na um v stanju budnosti. Kako bi moglo takšno poizvedovanje v zgolj enem od treh umskih stanj uničiti um?

M: *Sadhaka* se nedvomno loti poizvedovanja o viru *aham-vrittija* v budnem stanju uma. Ni mogoče reči, da je njegov um uničen. Toda proces samospraševanja bo sam od sebe razkril, da izmenjavanje ali spreminjanje treh umskih stanj, kot tudi sama tri stanja, pripadajo pojavnemu svetu, ki ne more vplivati na *sadhakovo* intenzivno notranje raziskovanje.

Samospraševanje je zares možno le z intenzivnim preobratom uma navznoter. Rezultat takšnega poizvedovanja o viru *aham-vrittija* je končno spoznanje srca kot nedeljene svetlobe čiste Zavesti, ki povsem vpije odsevano svetlobo uma.

U: Torej, za *džnanija* ni razlik med tremi umskimi stanji?

M: Kakšne razlike bi mogle obstajati, ko pa se je um sam raztopil in izginil v svetlobi Zavesti?

Za *džnanija* so vsa tri stanja enako neresnična. Toda *adžnani* ni zmožen dojeti tega, saj je njegovo merilo resničnosti budno stanje, medtem ko je za *džnanija* merilo resničnosti Resničnost sama. Ta Resničnost čiste Zavesti je večna po naravi in zato obstaja v obdobjih, ki jih človek imenuje budnost, sanjanje in globok sen. Zanj, ki je eno z Resničnostjo, ni ne uma ne njegovih treh stanj, zato tudi ne introvertiranosti ali ekstravertiranosti.

On je stanje nenehne budnosti, saj je prebujen v večno Sebstvo. On je stanje nenehnih sanj, saj zanj svet ni nič več kot ponavljajoče se pojavljanje sanj. On je stanje neprekinjenega spanca, saj je vedno brez zavesti 'jaz sem telo'.

U: Ali naj torej verjamem, da mi Sri Bhagavan govori v stanju budnosti-sanj-spanca?

M: Tvoja trenutna zavestna izkušnja je omejena na trajanje ekstravertnosti uma, zato praviš sedanjemu trenutku budnost, medtem ko je um ves čas spal glede Sebstva in zato zdaj res globoko spiš.

U: Zame je spanec le praznina.

M: Tako je, ker je tvoja budnost zgolj kipenje nemirnega uma.

U: S praznino mislim na to, da se v spanju komaj česa zavedam. Zame je spanec enak neobstoju.

M: Ampak v spanju si zagotovo obstajal.

U: Če sem res, se tega nisem zavedal.

M: Menda ne trdiš resno, da si v spanju nehal obstajati? (se zasmije) Če si šel spat kot gospod A – ali si se prebudil iz spanca kot gospod B?

U: Svojo identiteto nemara poznam zaradi delovanja spomina.

M: Drži, a kako bi bilo to mogoče brez neprekinjenega zavedanja?

U: Vendar se nisem zavedal tega zavedanja.

M: Ni res. Kdo pravi, da se v spanju ne zavedaš? Samo tvoj um. A dokler si spal, ni bilo uma, kajne? Kakšno vrednost ima pričevanje uma o tvojem obstoju ali izkušanju med spanjem? Če želiš s pričevanjem uma zanikati svoj obstoj ali zavedanje med spanjem, je to tako, kot bi želel, da tvoj sin z dokazi ovrže tvoje rojstvo!

Ali se spominjaš, rekel sem ti že, da bivanje in zavedanje nista dve različni stvari, marveč ena in ista? No, če iz kakega razloga težko priznaš dejstvo, da si obstajal med spanjem, si lahko prepričan, da si se tudi zavedal svojega obstoja.

Med spanjem pa se v resnici nisi zavedal svojega telesnega obstoja. Zavedanje telesa zamenjuješ s pravim, večnim Zavedanjem Sebstva. *Pradžnana*, vir občutka 'jaz sem', vedno obstaja, ne da bi nanjo vplivala tri minljiva stanja uma, zaradi česar lahko nemoteno ohranjaš svojo identiteto.

Pradžnana je tudi onkraj treh stanj, ker lahko obstaja brez njih in njim navkljub.

To je Resničnost, ki bi jo moral iskati v času tvoje tako imenovane budnosti, tako da slediš *aham-vrittiju* do njegovega Vira. Intenzivna vadba takšnega poizvedovanja bo razkrila, da so um in njegova tri stanja neresnična, in da si ti večno, neskončno zavedanje čiste Biti, Sebstva, Srca.

DODATEK

Sri Swami Siddheswarananda:
BHAGAVAN SRI RAMANA MAHARŠI

(Sri Swami Siddheswarananda je bil vedantski učenjak in ugleden član organizacije Sri Ramakrishna Mission, vodja njene podružnice v Parizu.

Ko je bil v Indiji, je pogosto obiskal ašram. Bil je namreč predan častilec bhagavana Sri Ramane Maharšija, ki ga je častil kot živo utelešenje Resnice, kot eno z vsem vesoljem, Sebstvo Vsega.)

Sri Ramana Maharši tolmači sistem misli in življenjske filozofije, ki uteleša esenco vedantskih nauk. V Indiji je tako, da si ne pridobi niti najmanjšega vpliva nobena življenjska filozofija razen tiste, ki se odraža v življenju človeka, ki jo zastopa. Moramo tudi reči, da prav posameznikovo življenje in njegova »spoznanja« omogočijo izoblikovanje filozofskega sistema; in takšno življenje prinaša razumevanje in odpira obzorja, kar vpliva na družbo kot celoto in izboljša odnose med ljudmi.

Ko so preroki starodavne Indije dosegli najgloblje resnice in jih nemudoma izrazili v vedskih himnah in naukih *Upanišad*, so v očeh drugih postali sol zemlje, postali so svetilniki, ki bodo vodili obotavljajoče se človeštvo po njegovi poti. Resnice, ki so jih ta velika bitja odkrila, so skrite v njihovi duši. In kar učijo ljudi, je le sredstvo, s katerim prodrejo vanje, da bi potegnili na dan skrivni zaklad, ki je že v posesti vsakogar. To je vidik pravice vsakega človeka, da se sam zazre vase. Človekovo prizadevanje s tem pridobi dostojanstvo, kajti Resnica je naša zakonita dediščina.

Upanišade takole nagovorijo vse, ki hrepenijo po Resnici: »O, dediči nesmrtnosti!« Ali obstaja kaj bolj spodbudnega, kot so te besede upanja? Človek ne najde temelja svojega obstoja v izvirnem grehu, marveč v zlatem plamenu svetlobe Atmana.

.....

Maharši je odkril to. To je našel sam, brez vsake pomoči od zunaj. Kot mladega šolarja ga je prevzel strah pred smrtjo. Odvrigel je knjige, ki Resnico bolj skrivajo kot razkrivajo. Legel je na tla, zaprl oči in poustvaril vse znake smrti.

Takole je sam opisal svoje doživetje: »Zdaj je prišla smrt. Kaj to pomeni? Kaj je umrlo? Umre snovno telo. Pri priči sem uprizoril umiranje. Iztegnil sem ude in jih napravil toge. Zadržal sem dih. 'Dobro,' sem si rekel, 'telo je mrtvo. Odnegli ga bodo na prostor za sežiganje trupel in ga spremenili v pepel. Ampak ali sem jaz mrtev, ko je telo mrtvo? To telo – sem to jaz? Negibno je in razen tega čutim, da je moja osebnost neodvisna od njega. Torej sem nesmrtni Duh in presegam telo. Zgolj telo živi in umre.' Vse to se je intenzivno odvijalo pred menoj, ne da bi moral to izraziti – kot živa resnica, dojeta trenutno in skoraj brez nasprotovanja. Strah pred smrtjo je povsem in dokončno izginil. Zavestna in neposredna navzočnost 'jaza' oziroma Sebstva, povsem neodvisna od snovnega telesa, se je ohranila vse od takrat.«

Direktno izkustvo Sebstva se imenuje *Aparokšanubhuti*. Razlikuje se od vsakršnega znanja, pridobljenega z umskim prizadevanjem, ki vedno zahteva odnos med subjektom in objektom ter je zato omejen s časom in prostorom in nima nobene transcendentne vrednosti.

Kdor je direktno izkusil Sebstvo, velja za osvobojenega že za časa življenja. Pravimo mu *dživanmukta*. Po zaslugi takšnih posameznikov, ki so živo utelešenje Resnice, je Resnica dokazljiva. Vedantsko spoznanje teh velikih bitij je mogoče praktično uporabiti; in njihovo spoznanje dviguje raven človeške zavesti.

Prav ta vidik *Vedante* je s svojimi nauki pritegnil pozornost učenjakov. Vedantsko raziskovanje poteka mnogo globlje od vsakršne objektivne analize snovi; poda se do temeljev zaznavanja in zato lahko predstavi zgoščeno Resnico namesto splošnega orisa. Zanimanje Zahoda za življenje in nauk Sri Ramane Maharšija je dokaz univerzalne privlačnosti *Vedante*, ki jo lahko vidimo utelešeno v modrecu iz Tiruvannamalajja.

M. Lacombe s pariške univerze je v članku o indijski jogi takole zapisal o Maharšiju: »Njegova oseba izžareva moč, ki sestoji iz inteligence in obvladanja Sebstva. Sijóče oči, intenziven in nepremičen pogled, a brez sledu strogosti, njegove geste so nebeško mehke. Nepremično telo je vitko in rahločutno. Najodličnejši razsodniki ga imajo za povsem pristnega jogija, ki je dosegel najvišje Spoznanje.«

Ta odlomek navajam le zato, da bi prikazal vtis, ki ga obisk pri Maharšiju naredi na nekoga, ki ceni ozračje v okolici Modreca.

Vendar pa je Evropejcu, vkalupljenemu v tradicijo teologije in zahodne filozofije, zelo težko pobliže dojeti Maharšijevo življenje.

S spoštovanjem bi dopolnil učenega profesorja, in sicer, Maharši je mnogo prej *tattva-džnani* kakor jogi. Njegovo pojmovanje življenja zaobsega vse življenje, ki po

indijskem razumevanju obsega tri stanja, imenovana *džagrat*, *svapna* in *sušupti*. Jogi doživlja 'jaz' kot poistoveten z vesoljem, pri čemer je *džagrat* neobhodno polje doživljanja. Če bi kdo iskal primere takšnega kozmičnega, univerzalnega doživljanja 'jaza', kot temu pravi M. Lacombe, je v Indiji na pretek mistikov, ki so na tem področju prišli dovolj daleč.

Toda Maharši je predvsem *tattva-džnani* in polje njegovega preiskovanja ter izkušnje je mnogo širše od mistikovega. Modrec presega meje vseh treh stanj.

Maharši sprejema izrazje, ki ga je potrdila tradicija in ga indijski modreci uporabljajo že od časa *Upanišad*.

Maharšijevi nauki so popolnoma skladni s filozofskimi in duhovnimi spisi starodavne Indije in so direktno nadaljevanje naukov Modrecev iz preteklosti.

Kdor je imel priložnost od blizu videti Maharšija, dobro ve, da Maharši ni ne 'ekstravertiran' ne 'introvertiran'. Je najbolj normalen človek, kar jih lahko najdeš; pravzaprav je *sthitapradžna*, človek s trdno utemeljeno inteligenco. Videl sem ga očitno zatopljenega vase in vsi smo mislili, da je prevzet z lastnim Sebstvom. A ko se je nekdo na koncu dvorane zmotil pri recitiranju verzov v tamilščini, je Maharši odprl oči, popravil napako, spet zaprl oči in se povrnil v prejšnje stanje. Dejal sem že, da ni mogoče reči, da ga zunanji svet ne zanima. Dosegel je izjemno stopnjo koncentracije; in ko je takšna koncentracija nenehno oprta na privajeno življenje v *džnani* ali – kot Modrec pravi temu – *sahadžasthiti*, ni Modrec niti introvertiran niti ekstravertiran. Samo in enostavno JE. In s poznavanjem najvišje Resničnosti je eno z Njo v njenem izrazu mnogoterosti pojavnega sveta, je eno z vesoljem kot celoto.

Ko sem ga videl, sem našel v njem popoln zgled opisa, ki ga poda Sri Šankaračarja v svojem delu *Vivekačudamani*, ko opisuje značilnosti *dživanmukte*. Verz številka 429 pravi: »Tistega, ki ni povsem buden niti takrat, ko je njegov um zlit z Brahmanom, vendar je istočasno osvobojen značilnosti budnega stanja; tistega, čigar spoznanje je prosto vseh želja, bi morali imeti za človeka, osvobojenega že za časa življenja.«

Opomba o introvertiranosti in ekstravertiranosti ne more veljati za človeka, čigar življenjska filozofija temelji izključno na izkustvu budnega stanja.

Izredno pomembno izjavo glede tega najdemo v avtoritativnem advajtskem spisu z naslovom *Pančadasi*, v 13. verz 6. poglavja, kjer avtor besedila, Vidjaranja, pravi: »Uničenje sveta in *džive* ne pomeni, da bi morala postati čutilom nezaznavna, temveč da se prepričaš o njuni neresničnosti. Sicer bi se ljudje osvobodili brez vsakega osebnega prizadevanja, recimo v spancu brez sanj ali v nezavesti (ko vse zaznave povsem izginejo).«

V Bhagavadgiti piše, da Atman pozabi svojo pravo naravo. Istoveti se z egom in verjame, da je povzročitelj vseh dejanj, kar je vir vsega nerazumevanja. Po navedbah *Upanišad* je človek, kot je Maharši, ki je presegel ego, Sebstvo Vsega.

Ko bi le mogli preživeti nekaj časa ob Maharšiju, bi v luči besed, ki jih izgovori Modrec o filozofskih vprašanjih, bolje razumeli, da je razsvetljeno življenje, kakor veliki ogenj, ki gori na hribu Arunačali, zares svetilnik vsem, ki želijo v sodobni Indiji najti poživljajoče učinke upanišadskih nauk, ki jih je posvetil čas.

(Skrajšano po angleškem prevodu majorja A. W. Chadwicka iz izvirnega sestavka v francoščini.)